

Педагогічний коледж ГУОН КМДА
при Київському національному університеті
імені Тараса Шевченка

О. В. Остапченко, А. Ф. Радченко

Тестові завдання з української мови

**Вступ. Лексика і фразеологія.
Фонетика. Графіка.
Орфоепія. Орфографія**

Київ 2006

ББК
УДК

Рецензенти:

Лобода Т. М., кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри культури української мови НПУ імені М. П. Драгоманова,

Фурдуй М. І., кандидат філологічних наук,
доцент Інституту масової комунікації при КНУ імені Тараса Шевченка.

Хоменко Л. М., кандидат філологічних наук,
доцент Інституту журналістики КНУ імені Тараса Шевченка.

Остапченко О. В., Радченко А. Ф.

Тестові завдання з української мови для поточного, тематичного і підсумкового контролю: Навчальний посібник для студентів. – К. : Київський національний університет, 2006. – 108 с.

Зміст

Загальні відомості про мову.

Функції мови. Одиниці мови.

Стил і типи мовлення. Мовні норми 4

Лексикологія 26

Загальні поняття 26

Значення слова 30

Синоніми 32

Антоніми 38

Пароніми 42

Фразеологія 46

Фонетика. Фонологія. Графіка 58

Звуки мови як фізичне явище.

Співвідношення звуків і букв 58

Зміни звуків у потоці мовлення 72

Фонетичні орфограми. Чергування звуків 76

Членування мовленнєвого потоку 82

Орфоепія 86

Орфографія 94

Загальні поняття 94

Вживання м'якого знака, апострофа 98

Подвоєння, подовження приголосних 100

Чергування, спрощення приголосних 101

Правопис префіксів 102

Правопис суфіксів 103

Правопис складних слів 104

Правопис слів іншомовного походження 105

Загальні відомості

про мову

Функції мови. Одиниці мови.

Розділи науки про мову.

Варіант 1

- 1. Серед багатьох функцій мови найголовнішими є:**
  - а) інформативна, пізнавальна;
  - б) номінативна, ідентифікаційна;
  - в) комунікативна, мислетворча.

- 2. Пізнання людиною світу, досвіду попередніх поколінь забезпечує така функція мови:**
  - а) комунікативна;
  - б) пізнавальна (гносеологічна);
  - в) культуроносна.

- 3. Функція формування і формулювання думки:**
  - а) репрезентативна;
  - б) мислетворча;
  - в) метамовна.

- 4. Наука про мову, її особливості, будову, функціонування та розвиток:**
  - а) лексикологія;
  - б) мовознавство, або лінгвістика;
  - в) граматики.

- 5. Найменша одиниця мови:**
  - а) фонема;
  - б) морфема;
  - в) склад.

- 6. Одиницями мови є:**
  - а) фонема, морфема, лексема, речення;

- б) звук, буква, морфема, слово, речення;
- в) морфема, словоформа, словосполучення.

7. Номінативну функцію (функцію називання) в мові виконує:

- а) слово;
- б) фонема;
- в) речення.

8. Комунікативну функцію в мові виконує:

- а) слово;
- б) фонема;
- в) речення.

9. Що з переліченого є одиницею мови?

- а) судження;
- б) слово;
- в) поняття.

10. Тип мислення, який є неможливим без участі мови:

- а) чуттєво-образний;
- б) поняттєвий;
- в) операціональний.

11. Поняття "мова" і "мовлення" розмежував:

- а) А. Мейє;
- б) Ф. де Соссюр;
- в) О. Потебня.

12. Визначте функцію мови, яку ілюструє вислів І. Огієнка: "Літературна мова – цемент, що єднає етнографічну масу у свідому націю":

- а) культуроносна;
- б) комунікативна;
- в) ідентифікаційна.

Варіант 2

1. Найменша значуща одиниця мови:

- а) фонема;
- б) морфема;
- в) склад.

2. Мовлення – це:

- а) система взаємопов'язаних елементів (звуків, морфем, слів тощо) та правил їх комбінування, якими людина послуговується для вираження думок;
- б) процес безпосереднього використання мовних одиниць та правил їх поєднання кожною особою;
- в) те саме, що й діалог.

3. Мовлення є явищем:

- а) конкретним, динамічним (змінним);
- б) відносно сталим, довговічним;
- в) загальним, абстрактним.

4. На відміну від мовлення мова є явищем:

- а) лінійного характеру, змінним, конкретним;
- б) суб'єктивним, структурним, динамічним;
- в) об'єктивним, системним, досить стабільним.

5. Особливості всіх мов світу для встановлення загальних закономірностей мови як людського засобу спілкування вивчає:

- а) загальне мовознавство;
- б) конкретне мовознавство;
- в) семіотика.

6. Оберіть найбільш точний варіант відповіді. Конкретне мовознавство вивчає:

- а) тільки окремі мови;
- б) окремі групи мов;
- в) окремі мови й групи споріднених мов.

7. Наука про різні системи знаків, які використовуються для передачі інформації:

- а) семантика;
- б) мовознавство;
- в) семіотика.

8. Продовжіть речення. Мова, на відміну від інших знакових систем,..

- а) є універсальним засобом спілкування;
- б) має обмежену сферу застосування;
- в) має обмежені виражальні можливості.

9. З історичної точки зору мова по відношенню до мовлення є явищем:

- а) первинним;
- б) вторинним;
- в) виникли одночасно.

10. Оберіть найбільш точний варіант відповіді. Мовлення може бути:

- а) усним і писемним;
- б) тільки усним;
- в) усним і писемним, внутрішнім і зовнішнім.

11. Стан мови в певний момент її розвитку, а також аспект дослідження мови на одному часовому зрізі:

- а) моносемія;
- б) діахронія;
- в) синхронія.

12. Мова і мислення перебувають у таких відношеннях:

- а) тотожні;
- б) незалежні одне від одного;
- в) становлять єдність.

Варіант 3

1. Об'єктивно існуюча і відображена у свідомості людини система взаємопов'язаних одиниць і правил їх поєднання, якими людина послуговується свідомо і які служать їй засобом спілкування, – це:

- а) мислення;
- б) мовлення;
- в) мова.

2. Мовознавство виникло:

- а) в Індії у V ст. до н. е.;
- б) у Шумері та Вавилоні в II тис. до н. е.;
- в) у Давній Греції в V–IV ст. до н. е.

3. Провідна ідея мовознавства у XIX ст.:

- а) логічний напрям;
- б) концепція мови як знакової системи;
- в) ідея спорідненості мов.

4. Психологічний напрям у мовознавстві XIX ст. започаткував:

- а) Фердинанд де Соссюр;
- б) В. Гумбольдт;
- в) О. Потебня.

5. Провідна ідея мовознавства у XX ст.:

- а) соціологізм;
- б) психологізм;
- в) концепція мови як знакової системи.

6. Засновник структурної лінгвістики:

- а) М. Ломоносов;
- б) О. Потебня;
- в) Фединад де Соссюр.

7. Вплив суспільства на мову і мови на суспільство вивчає така лінгвістична дисципліна:

- а) психолінгвістика;
- б) етнографія;
- в) соціолінгвістика.

8. Галузь мовознавства, яка вивчає мовленнєву діяльність (закономірності процесу породження та сприйняття мовлення тощо):

- а) соціолінгвістика;
- б) психолінгвістика;
- в) етнолінгвістика.

9. Поняття "загальнонародна мова" охоплює:

- а) професійну та розмовну лексику, літературну мову, діалекти, соціальні жаргони;
- б) розмовну лексику, літературну мову, соціальні жаргони;
- в) не включає в себе літературну мову.

10. Вища форма вияву мови, унормована, відшліфована, багатофункціональна, – це:

- а) літературна мова;
- б) загальнонаціональна мова;
- в) мовлення.

11. Сукупність специфічних мовних особливостей на обмеженій території:

- а) артикуляційна база;
- б) діалект;
- в) говірка.

12. Сукупність загальноприйнятих правил, якими користуються мовці в усному і писемному мовленні:

- а) стилі мови;
- б) мовні норми;
- в) розділи мовознавства.

Варіант 4

1. За типом мовних рівнів виокремлюють такі головні розділи науки про мову:

- а) орфоепія, лексикологія, граматики;
- б) орфоепія, морфологія, синтаксис;
- в) фонетика, лексикологія, граматики.

2. Правильність вимови звуків, звукосполучень, наголошування слів регулюється:

- а) орфографічними нормами;
- б) орфоепічними нормами;
- в) стилістичними нормами.

3. Правильність форм словозміни і словотворення, побудови слів та речень регулюється:

- а) стилістичними нормами;
- б) граматичними нормами;
- в) пунктуаційними нормами.

4. Правильність вживання слів у властивих їм значеннях, поєднання слів регулюється:

- а) стилістичними нормами;
- б) фонетичними нормами;
- в) лексичними нормами.

5. Розділ мовознавства, що вивчає походження слів та морфем:

- а) лексикографія;
- б) лексикологія;
- в) етимологія;

6. Діалектологія – це:

- а) сукупність близьких говорів і наріч;
- б) розділ мовознавства, що вивчає діалекти;
- в) зібрання лінгвістичних карт, на яких відображено діалектні явища та їх територіальне поширення.

7. Фонетика – це розділ науки про мову, що вивчає:

- а) співвідношення між звуковими одиницями мови і знаками їх передачі на письмі;
- б) норми вимови окремих звуків та звукосполучень;
- в) звукову будову мови та різноманітні зміни, які відбуваються в мовленні при сполученні звукових елементів між собою.

8. Орфоепія – це розділ науки про мову, що вивчає:

- а) звуки мовлення;
- б) систему норм літературної вимови;
- в) звукосполучення.

9. Морфеміка – це розділ науки про мову, що вивчає:

- а) поділ слів на морфеми, типи морфем, їх відношення між собою;
- б) словниковий склад мови і слово як його основну одиницю;
- в) слово як частину мови.

10. Словотвір (дериватологія) – це розділ науки про мову, що вивчає:

- а) способи творення слів;
- б) способи творення слів та словосполучень;
- в) поєднання певних граматичних засобів.

11. Морфологія – це розділ граматики, що вивчає:

- а) морфемну будову слів;
- б) слово як частину мови;
- в) способи об'єднання слів у словосполучення.

12. Синтаксис – це розділ граматики, що вивчає:

- а) морфемну будову слів;
- б) правила вживання розділових знаків;
- в) будову словосполучень і речень.

Варіант 5

1. Різновид літературної мови, що характеризується відбором мовних засобів, зумовленим змістом, метою та характером висловлювання:

- а) мовний стиль;
- б) розділ мовознавства;
- в) тип мовлення.

2. Поєднання елементів усіх стилів літературної мови, широке використання емоційно-експресивної лексики, авторських неологізмів для мистецького зображення дійсності – ці ознаки властиві:

- а) публіцистичному стилю;
- б) художньому стилю;
- в) розмовно-побутовому стилю.

3. Використання простих, часто неповних речень, емоційно-експресивної лексики, спонтанне (безпосереднє, непередбачене), переважно усне діалогічне мовлення, невимушене спілкування – це ознаки:

- а) художнього стилю;
- б) розмовного стилю;
- в) публіцистичного стилю.

4. Стиль, що обслуговує релігійні потреби людини і суспільства, забезпечує спілкування в церковних громадах, культових установах:

- а) публіцистичний;
- б) науковий;
- в) конфесійний.

5. Законодавчий, дипломатичний, юридичний, адміністративно-канцелярський – це підстилі такого функціонального стилю:

- а) конфесійного;
- б) наукового;
- в) офіційно-ділового.

6. Емоційно-експресивні різновиди (стилі) мовлення:

а) художній, офіційний, урочистий, піднесений, саркастичний, конфесійний;

б) урочистий, офіційний, фамільярний, інтимно-ласкавий, гумористичний, сатиричний;

в) розмовно-побутовий, науково-публіцистичний, художньо-публіцистичний, науково-популярний.

7. Відгалуження загальнонародної мови, уживане певними соціальними групами, яке характеризується наявністю специфічних слів і виразів:

а) жаргон;

б) діалект;

в) просторіччя.

8. Слухання, читання, говоріння і письмо – це:

а) види мовленнєвої діяльності;

б) форми мовлення;

в) типи мовлення.

9. Текст, у якому з'ясовуються причини дій чи ознак, належить до такого типу мовлення:

а) розповідь;

б) опис;

в) роздум.

10. Відбір і використання мовних засобів відповідно до умов спілкування регулюється:

а) стилістичними нормами;

б) лексичними нормами;

в) граматичними нормами.

11. Правильність написання слів згідно з чинним правописом регулюється:

а) орфоепічними нормами;

б) орфографічними нормами;

в) граматичними нормами.

12. Здатність мовця говорити стисло, зрозуміло забезпечує така якість мовлення:

а) лаконічність;

б) правильність;

в) послідовність.

Варіант 6

1. Класифікація мов на основі їх спорідненості, зумовленої спільністю походження:

- а) типологічна;
- б) генеалогічна;
- в) морфологічна.

2. Максимальні об'єднання споріднених мов мають назву:

- а) мовні класи;
- б) мовні сім'ї;
- в) мовні царства.

3. Визначте рядок термінів, які позначають класифікацію споріднених мов:

- а) мовна сім'я – мовна гілка – мовне об'єднання;
- б) мовна сім'я – мовна група – підгрупа;
- в) мовний рід – мовна сім'я – група.

4. Вкажіть рядок, у якому всі названі мовні утворення належать до індоєвропейської мовної сім'ї:

- а) романська група, слов'янська група, індійська група, іранська група, грецька мова;
- б) слов'янська група, балтійська група, індійська група, угро-фінські мови;
- в) слов'янські мови, германські мови, тюркські мови, романські мови.

5. Азербайджанська, башкирська, казахська, турецька мови належать до:

- а) угро-фінської сім'ї;
- б) індоєвропейської сім'ї;
- в) тюркської сім'ї.

6. Грузинська, абхазька, адигейська, аварська, чеченська мови належать до:

- а) індоєвропейської сім'ї;

- б) кавказької сім'ї;
- в) тюркської сім'ї.

7. До жодної сім'ї не входять мови:

- а) албанська, вірменська, новогрецька;
- б) японська, корейська;
- в) китайська, тибетська, бірманська.

8. Назвіть мовні групи індоєвропейської сім'ї, представлені кожна лише однією мовою:

- а) угорська, фінська;
- б) тан-китайська, тибето-бірманська;
- в) вірменська, албанська.

9. Найчисленнішою є сім'я мов:

- а) індоєвропейська;
- б) тюркська;
- в) китайсько-тибетська.

10. Найбільше носіїв має мова:

- а) китайська;
- б) англійська;
- в) іспанська.

11. Індоєвропейська мовна сім'я налічує:

- а) майже 40 мов;
- б) понад 2500 мов;
- в) понад 150 мов.

12. У сучасній Україні проживає націй та нараховується мов:

- а) 20;
- б) 50;
- в) понад 100.

Варіант 7

1. Індоевропейськими мовами розмовляє:

- а) більше 2 млрд людей;
- б) 110 млн людей;
- в) 1 млрд 500 млн людей.

2. До семіто-хамітської, або афразійської, сім'ї належать мови:

- а) карельська, іжорська, естонська, лімська;
- б) комі-перм'яцька, удмуртська, марійська, мордовська;
- в) арабська, іврит, арамейська, давньоєгипетська.

3. Вкажіть рядок, у якому всі зазначені групи мов належать до індоевропейської сім'ї:

- а) слов'янська, грецька, романська, угорська, фінська;
- б) кельтська, слов'янська, балтійська, семітська, огузька;
- в) індійська, слов'янська, балтійська, германська, романська.

4. Найчисельніша група живих мов індоевропейської сім'ї:

- а) індійські мови;
- б) романські мови;
- в) слов'янські мови.

5. Вкажіть рядок, у якому всі зазначені мови належать до романської групи:

- а) французька, румунська, молдавська, іспанська, латина;
- б) французька, англійська, італійська, іспанська, латина;
- в) іспанська, французька, італійська, португальська, грецька.

6. Англійська, данська й шведська мови належать до мовної групи:

- а) кельтської;
- б) романської;
- в) германської.

7. До балтійської групи індоєвропейської мовної сім'ї належать мови:

- а) латиська, литовська, естонська;
- б) латиська, литовська, естонська, фінська;
- в) латиська, литовська.

8. До індоєвропейської сім'ї належать такі мертві мови:

- а) хазарська, печенізька, половецька;
- б) фінікійська, староуйгурська;
- в) старослов'янська, санскрит, латина, бургундська.

9. Кримськотарська, гагаузька, караїмська мови належать до:

- а) угро-фінської сім'ї;
- б) кавказької сім'ї;
- в) тюркської сім'ї.

10. Серед населення України поширені такі мови романської групи:

- а) іспанська, португальська;
- б) румунська, молдавська;
- в) ретороманська, латина.

11. Мова ідиш належить до:

- а) індоєвропейської сім'ї, германської групи;
- б) індоєвропейської сім'ї, романської групи;
- в) семіто-хамітської сім'ї, семітської групи.

12. Це явище назвали дивом: мова з класичної і буцімто мертвої повертається до життя і стає розмовною та державною. Назвіть її:

- а) новогрецька;
- б) іврит;
- в) коптська.

Варіант 8

- 1. Розпад праслов'янської мови-основи завершився в:**
  - а) I тис. до н. е.;
  - б) I ст. н. е.;
  - в) V–VI ст. н. е.

- 2. Вкажіть рядок, у якому всі мови належать до слов'янської групи:**
  - а) словацька, українська, латиська, литовська, польська;
  - б) українська, білоруська, хорватська, македонська, болгарська;
  - в) словенська, українська, російська, угорська, чеська.

- 3. Слов'янськими мовами користуються:**
  - а) близько 760 млн осіб;
  - б) 425 млн осіб;
  - в) близько 300 млн осіб.

- 4. Слов'янська група мов поділяється на такі підгрупи:**
  - а) східнослов'янська, західнослов'янська, північнослов'янська, південнослов'янська;
  - б) східнослов'янська, західнослов'янська, південнослов'янська;
  - в) східнослов'янська, верхньослов'янська, нижньослов'янська.

- 5. Вкажіть рядок, у якому всі названі слов'янські мови мають носіїв:**
  - а) словенська, верхньолужицька, нижньолужицька;
  - б) верхньолужицька, кашубська, полабська;
  - в) старослов'янська, полабська, поморська, моравська.

- 6. Болгарська, македонська, сербська, хорватська, словенська мови належать до:**
  - а) східнослов'янської підгрупи;

- б) південнослов'янської підгрупи;
- в) західнослов'янської підгрупи.

7. До східнослов'янської підгрупи належать мови:

- а) українська, російська, словенська;
- б) польська, чеська, словацька, кашубська, лужицькі;
- в) українська, російська, білоруська.

8. Моравська місія Кирила й Мефодія відбулася:

- а) у 912 р.;
- б) у 863 р.;
- в) у 988 р.

9. Мова, на яку Кирило й Мефодій переклали богослужбові тексти, у науковому обігу отримала назву:

- а) церковнослов'янська;
- б) старослов'янська, або давньоцерковнослов'янська;
- в) давньоруська.

10. Кирило й Мефодій переклали богослужбові книги:

- а) з давньоєврейської;
- б) з латинської;
- в) з давньогрецької.

11. Найдавніша слов'янська літературна мова (на яку Кирило й Мефодій переклали богослужбові тексти) у своїй основі мала:

- а) мову моравських слов'ян;
- б) мову полян;
- в) македонський (солунський) діалект староболгарської мови.

12. Слов'янська мова, яка в середньовіччі була витіснена німецькою, але повернулась до життя:

- а) чеська;
- б) польська;
- в) словенська.

Варіант 9

1. Система фіксації мовлення на площині за допомогою умовних графічних елементів з метою передачі інформації на відстані і закріплення її в часі:

- а) графіка;
- б) письмо;
- в) алфавіт.

2. Сукупність усіх засобів письма, усіх накреслень, якими фіксується звукова мова (літери, знак наголосу, розділові знаки тощо);

- а) графіка;
- б) орфографія;
- в) транскрипція.

3. Розділ мовознавства, що досліджує співвідношення між літерами і звуками:

- а) лексикографія;
- б) орфографія;
- в) графіка.

4. Сукупність усіх літер, розміщених у певному, усталеному в даній мові порядку:

- а) графіка;
- б) алфавіт;
- в) письмо.

5. Тип письма, який передає лише приблизний зміст повідомлення (зображене не читають, а тлумачать) і не відображає його мовної форми:

- а) піктографічне;
- б) ієрогліфічне;
- в) "предметне".

6. Тип письма, при якому кожен значок позначає склад:

- а) ієрогліфічне;

- б) силабічне;
- в) звуко-буквене.

7. Система письма, графічні знаки якого позначають поняття:

- а) ідеографія;
- б) піктографія;
- в) орфографія.

8. Буквено-звукове письмо греки започаткували:

- а) у I ст. до н. е.;
- б) у VIII ст. до н. е.
- в) у VIII ст. н. е.

9. Латинський алфавіт виник на основі грецького:

- а) у I ст. до н. е.;
- б) у VIII ст. н. е.;
- в) у VI ст. до н. е.

10. Кирило створив слов'янську азбуку, взявши за основу:

- а) грецьке письмо;
- б) трипільську писемність;
- в) фінікійське письмо.

11. Більшість учених вважає, що Кирило створив:

- а) глаголицю;
- б) кирилицю;
- в) обидві азбуки.

12. Система правил, що визначають норми передачі мови на письмі:

- а) лексикографія;
- б) орфоенія;
- в) орфографія.

Варіант 10

1. Різновид письма, в якому графічні знаки позначають звуки:

- а) ідеографія;
- б) фонографія;
- в) піктографія.

2. Співвідношення писемних знаків із фонетичною системою мови досліджує:

- а) фонетика;
- б) графіка;
- в) орфографія.

3. Перші написи на території України збереглися:

- а) від часів Київської Русі;
- б) від часів трипільської культури;
- в) від часів Аскольда.

4. Кирилиця лежить в основі таких алфавітів:

- а) болгарський, український, російський, білоруський, македонський, сербський;
- б) болгарський, український, російський, польський, словацький;
- в) болгарський, український, російський, сербський, хорватський.

5. Латинська графіка використовується у таких слов'янських мовах:

- а) східнослов'янські та сербська;
- б) лише польська, чеська, словацька;
- в) західнослов'янські, хорватська й словенська.

6. Система арабських цифр, поширена в українському письмі, була створена:

- а) в Єгипті;

- б) в Індії;
- в) у Персії.

7. Державні та світські функції в Київській Русі виконувала писемно-літературна мова, яка в науці дістала назву:

- а) старослов'янська;
- б) давньоруська;
- в) церковнослов'янська.

8. Першими українськими мовознавчими працями, за академіком В. Русанівським, є:

- а) "Буквар" І. Федорова (1574 р.);
- б) глоси (тлумачення незрозумілих слів) – лексикографічні посібники Київської Русі XI–XIII ст.;
- в) словник української мови Б. Грінченка.

9. Основні джерела відомостей про давню українську мову:

- а) свідчення мандрівників;
- б) літописи, фольклор, графіті, берестяні грамоти;
- в) лише літописи.

10. Вперше слово "Україна" зафіксовано:

- а) у Київських глаголичних листках (кін. IX – поч. X ст.);
- б) в Іпатіївському літописі (1187 р.);
- в) на монетах київських князів.

11. Вперше українську мову в Колеж де Франс (Франція) почав викладати:

- а) професор Артур Рембо з 1876 р.;
- б) професор Бодуен де Куртене з 1903 р.;
- в) професор Луї Леже з 1904 р.

12. Українські мовознавці, які працювали на межі XIX–XX ст.:

- а) Л. Зизаній, М. Смотрицький, І. Ужевич;
- б) П. Білецький-Носенко, М. Максимович, О. Потєбня;
- в) П. Житецький, Є. Тимченко, А. Кримський.

Варіант 11

1. Українською мовою в Україні й поза її межами розмовляють нині:

- а) понад 45 млн осіб;
- б) понад 55 млн осіб;
- в) близько 20 млн осіб.

2. За кількістю мовців українська мова посідає в світі:

- а) 7–8 місце;
- б) 15–20 місце;
- в) 35–40 місце.

3. Початком нової української літературної мови умовно вважають:

- а) 1840 рік;
- б) 1798 рік;
- в) 1818 рік.

4. Основоположником нової української літературної мови вважають:

- а) Григорія Сковороду;
- б) Івана Котляревського;
- в) Тараса Шевченка.

5. Зачинателем нової української літературної мови вважають:

- а) Івана Вишенського;
- б) Івана Котляревського;
- в) Тараса Шевченка.

6. Українська мова належить до:

- а) індоєвропейської мовної сім'ї, слов'янської групи, західнослов'янської підгрупи;
- б) індоєвропейської сім'ї, слов'янської групи, східнослов'янської підгрупи;
- в) індоєвропейської сім'ї, індоарійської групи, східнослов'янської підгрупи.

7. Безпосереднім предком української і всіх інших слов'янських мов І. Огієнко, М. Грушевський, Ю. Шевельов називають:

- а) праслов'янську мову;
- б) старослов'янську мову;
- в) мову скіфів.

8. Більшість учених вважає, що українська мова формувалася з:

- а) VII–VI ст. до н. е.;
- б) VI–VII ст. н. е.;
- в) XIV–XV ст. н. е.

9. Українська літературна мова сформувалася на основі:

- а) середньополіських говорів північного діалекту;
- б) середньонаддніпрянських говорів південно-східного діалекту;
- в) південно-західного діалекту.

10. Староукраїнська літературна мова (мова юридичних документів, конфесійної, художньої літератури тощо) функціонувала:

- а) XI–XVIII ст.;
- б) XIV–XIX ст.;
- в) XIV–XVIII ст.

11. Основні діалекти української мови:

- а) північний (поліський), східний, західний;
- б) північний (поліський), південно-східний, південно-західний;
- в) північний, південно-східний, карпатський.

12. Українську мову проголошено державною:

- а) у жовні 1989 р.;
- б) у грудні 1991 р.;
- в) у червні 1996 р.

Лексикологія

Загальні положення

Варіант 1

1. Лексика – це:

- а) розділ мовознавчої науки, що вивчає слово як основну одиницю мови;
- б) словниковий склад мови;
- в) словниковий запас людини.

2. Основним джерелом збагачення словникового складу української мови є:

- а) творення нових слів на основі власних мовних ресурсів;
- б) запозичення слів з інших мов;
- в) калькування іншомовних слів.

3. Лексикографія – це розділ мовознавства, який вивчає:

- а) словниковий склад мови;
- б) теорію і практику укладання словників;
- в) правила вимови слів.

4. Розділ мовознавчої науки, що досліджує походження та етапи розвитку слів і морфем:

- а) семасіологія;
- б) ономастика;
- в) етимологія.

5. Слово як основна одиниця мови виконує такі функції:

- а) номінативну (називальну) і комунікативну;
- б) номінативну і семантичну;
- в) семантичну і розрізнявальну.

6. Оберіть найбільш точний варіант продовження речення. "Зміст слова, його співвіднесеність з відображеним у свідомості елементом дійсності – це ...":

- а) лексичне значення слова;

- б) граматичне значення слова;
- в) переносне значення слова.

7. Полісемія – це:

- а) здатність слова бути мовним знаком;
- б) наявність у слова лексичного і граматичного значень;
- в) багатозначність, наявність у слова двох і більше лексичних значень.

8. Більшість слів української мови:

- а) однозначні;
- б) багатозначні;
- в) моносемічні.

9. Вкажіть рядок, у якому всі наведені слова однозначні:

- а) біцепс, будинок, жовтий, підходити;
- б) тривога, оцінка, зелений, знати;
- в) префікс, мемуари, діалектологія, фіолетовий.

10. Види переносного значення слова:

- а) метафора, метонімія, синекдоха;
- б) метафора, полісемія, паронімія;
- в) метафора, омонімія, синонімія.

11. Оберіть найбільш точний варіант продовження речення. "Метафора – це перенесення значення ...":

- а) з одного предмета на інший за подібністю ознак, властивостей, функцій;
- б) з одного предмета на інший за суміжністю, на основі тісного зв'язку між зіставляваними поняттями;
- в) побудоване на кількісній заміні назви цілого назвою його частини.

12. Позначте речення, в якому використано метонімію:

- а) "Не бійтесь заглядати у словник..." (М. Рильський);
- б) "Спить натомлене місто ніжним, лагідним сном" (Д. Луценко);
- в) "Півні кричать у мегафони малъв, аж деренчить полив'яний світанок" (Л. Костенко).

Варіант 2

1. Оберіть найбільш точний варіант продовження речення. "Омоніми – це...":

- а) слова, близькі за звуковим складом і вимовою, але різні за значенням;
- б) слова, що мають однаковий звуковий склад, але відрізняються за значенням;
- в) слова, близькі за значенням, але різні за звучанням.

2. Вкажіть рядок, у якому всі слова є омоформами:

- а) став, поле, віз, клич, дати;
- б) замок, коса, ручка, обід, добою;
- в) дорога, кленок, мила, мука.

3. Слова, близькі за звуковим складом і вимовою, але різні за значенням:

- а) пароніми;
- б) омоніми;
- в) синоніми.

4. Слова або вислови, характерні для мовлення представників певного фаху чи виду діяльності, – це:

- а) терміни;
- б) професіоналізми;
- в) жаргонізми.

5. Вкажіть рядок, у якому загальноживаними є всі слова:

- а) правиця, одяг, взуття, коромисло;
- б) іграшка, турбота, телевізор, книгарня;
- в) весілля, вівтар, юність, портфель.

6. Специфічні слова та словосполучення, які властиві мовленню певної соціальної групи людей, не належать до літературної мови, незрозумілі для інших:

- а) жаргонізми;

- б) професіоналізми;
- в) діалектизми.

7. Слова, які вживаються в багатьох неспоріднених мовах і зберігають близькість звучання й тотожність значення:

- а) інтернаціоналізми;
- б) варваризми;
- в) екзотизми.

8. Застарілі слова, що вийшли з активного вжитку оскільки зникли позначувані ними поняття, явища, предмети:

- а) історизми;
- б) архаїзми;
- в) старослов'янізми.

9. До пасивної лексики належать:

- а) терміни, іншомовні слова, неологізми;
- б) професіоналізми, діалектизми, архаїзми;
- в) історизми, архаїзми, неологізми.

10. Старослов'янізми – це:

- а) те саме, що архаїзми;
- б) давні запозичення з церковнослов'янської мови;
- в) запозичення зі слов'янських мов.

11. Діалектизмами є слова:

- а) імпічмент, кліпмейкер, діджей;
- б) плай, легінь, дараба, бараболя;
- в) круто, прикол, навар, прикид.

12. Розкривають первинне значення слів, пояснюють їх походження такі словники:

- а) тлумачні;
- б) етимологічні;
- в) діалектні.

Значення слова

Варіант 3

Позначте рядок, у якому подано лексичне значення виділеного слова.

1. Бортъ

- а) вулик, видовбана колода (застар.);
- б) густий хвойний ліс;
- в) дерев'яний човен з плоским дном.

2. Вагадло

- а) маятник у годиннику (застар.);
- б) пристрій для зважування, терези;
- в) витівник, жартівник.

3. Віно

- а) посаг нареченої;
- б) заплетені в косу квіти і зелені гілочки;
- в) сорт винограду.

4. Вірлиця

- а) незрадлива кохана, жінка;
- б) дрібна хижа тварина з цінним хутром;
- в) орлиця (діалект.).

5. Волочило

- а) сталева дошка для волочіння дроту;
- б) чоловік, що упадає коло жінок, залицяльник;
- в) людина без постійної роботи і місця проживання.

6. Ворвань

- а) злидарі, волоцюги (збірн.);

- б) жир з морських тварин чи риб;
- в) річкова затока, де розміщується порт.

7. Ворина

- а) злодій, крадій (розм.);
- б) недобрий час, лиха година;
- в) жердина.

8. В'юшка

- а) перша страва з риби;
- б) весела, жвава дитина;
- в) засувка на димоході.

9. Кормига

- а) неволя, ярмо;
- б) стерно для направлення судна, човна;
- в) вітрило, парус.

10. М'ятниця

- а) одна з русалок у давніх віруваннях слов'ян;
- б) день тижня у наших пращурів;
- в) посудина, в якій розминають картоплю або крупу.

11. Шаля

- а) тарілка для зважування на терезах;
- б) надмірне збудження, хвилювання;
- в) велика шовкова чи шерстяна хустка.

12. Ядуха

- а) задишка, астма;
- б) міфічна істота, болотяна мавка;
- в) жіноче ім'я (заст.).

Синоніми

Варіант 4

Визначте, в якому рядку є синоніми до виділених словосполучень.

1. Статечний чоловік:

- а) поважний, солідний;
- б) літній, заможний;
- в) остаточний, вирішальний.

2. Обов'язково приїду:

- а) неодмінно, конче, неминуче;
- б) безперечно, беззастережно, безпідставно;
- в) напевно, точно, правильно.

3. Енергійний юнак:

- а) завзятий, старанний;
- б) активний, діяльний;
- в) позитивний, щирий.

4. Вибагливий характер:

- а) примхливий, вимогливий;
- б) вередливий, притаманний;
- в) вигадливий, цікавий.

5. Легковажний вчинок:

- а) пустопорожній, вигаданий;
- б) несерйозний, бездумний;
- в) вітряний, шкідливий.

6. Даремний заклик:

- а) безплідний, безуспішний;

- б) безрезультатний, непродуманий;
- в) неуспішний, жалюгідний.

7. Лагодити взуття:

- а) підправляти, з'єднувати;
- б) ремонтувати, ладнати;
- в) спрямовувати, керувати.

8. Тихий сум:

- а) журба, меланхолія;
- б) туга, слабкість;
- в) мінор, мажор.

9. Душевний смуток:

- а) жаль, нудьга;
- б) зажура, втома;
- в) скорбота, кволість.

10. Негода за вікном:

- а) непогода, сльота;
- б) ожеледь, гроза;
- в) дощовиця, злива.

11. Моторний хлопець:

- а) цікавий, кмітливий;
- б) рухливий, жвавий;
- в) проворний, спритний.

12. Мимохіть заблукали:

- а) ненароком, випадково;
- б) часом, коли-не-коли;
- в) незабаром, невдовзі.

Варіант 5

Визначте, які пари слів не є синонімами.

1. а) вогнище, багаття;
б) варта, вахта;
в) водопровід, водогін.

2. а) білка, вивірка;
б) фотографія, світлина;
в) небога, неборак.

3. а) арбітр, суддя;
б) ліжка, краватка;
в) бузковий, ліловий.

4. а) індустрія, промисловість;
б) космонавт, астронавт;
в) облуда, недолік.

5. а) доля, частка;
б) доля, фатум;
в) доля, фортуна.

6. а) Водохрестя, Йордан;
б) лідер, керманіч;
в) водоспад, водостік.

7. а) наріжний, кутній;
б) вважати, рахувати;
в) гребувати, гидувати.

8. а) плекати, виховувати;
б) плебей, простолюдин;
в) стрічка, рядок.

9. а) плівка, стрічка;
б) арсенал, зброярня;
в) актор, митець.

10. а) хиба, вада;
б) недоліки, нестатки;
в) пара, двійко.

11. а) блукати, подорожувати;
б) бродити, тинятися;
в) швендяти, вештатися.

12. а) горизонт, видноколо;
б) овид, гедзь;
в) обрій, небосхил.

Варіант 6

Позначте рядок, у якому подано синонім до виділеного слова.

1. Автохтон (книж.)

- а) абориген;
- б) сталь;
- в) прапор.

2. Адепт (книж.)

- а) перемикач;
- б) послідовник;
- в) ад'ютант.

3. Аннали

- а) мережа (каналів);
- б) метод, прийом;
- в) літопис.

4. Блават (діалект.)

- а) волошка;
- б) двигун;
- в) автогонщик.

5. Легіт

- а) вітерець;
- б) юнак;
- в) посланець.

6. Підсоння

- а) галявина;
- б) дрімота;
- в) клімат.

7. Кітва

- а) вівця;
- б) якір;
- в) стрічка.

8. Рокита

- а) горобина;
- б) верба;
- в) граблі.

9. Слоїк

- а) пляшечка;
- б) черв'як;
- в) тістечко.

10. Рейтар

- а) кавалерист;
- б) суддя;
- в) журналіст.

11. Руно

- а) руїна;
- б) шерсть;
- в) жваво (прислівник).

12. Яхонт

- а) корабель;
- б) управитель;
- в) сапфір.

АНТОНІМИ

Варіант 7

Визначте, в якому рядку слова утворюють антонімічну пару.

1. а) корисний – шкідливий;
б) вигідний – надійний;
в) благодотворний – мерзенний.

2. а) різноманітний – багатогранний;
б) подібний – різний;
в) схожий – індивідуальний.

3. а) рідкий – звичайний;
б) дивовижний – рідкий;
в) рідкий – густий.

4. а) брутальний – ніжний;
б) грубий – товстий;
в) лагідний – потворний.

5. а) рухомий – динамічний;
б) рухливий – в'ялий;
в) свіжий – активний.

6. а) доводити – стверджувати;
б) заперечувати – наполягати;
в) аргументувати – спростувати.

7. а) абсолютно – відносно;
б) абсолютно – цілком;
в) відносно – частково.

8. а) авангард – периферія;
б) авангард – ар'єргард;
в) країна – околиця.

9. а) розбір – зіставлення;
б) аналіз – розбір;
в) аналіз – синтез.

10. а) мілкий – глибокий;
б) мілкий – великий;
в) мілкий – високий.

11. а) морок – сутінь;
б) світло – вечір;
в) світло – морок.

12. а) економно – ошадливо;
б) ошадливо – марнотратно;
в) ошадливо – дбайливо.

Варіант 8

Визначте, в якому рядку слова утворюють антонімічну пару.

1. а) чемний – вихований;
б) гречний – нечемний;
в) ввічливий – гречний.

2. а) грубий – брутальний;
б) делікатний – бурлескний;
в) грубий – делікатний.

3. а) гідність – достоїнство;
б) достоїнство – вада;
в) вада – хиба.

4. а) тотожність – аналогія;
б) тотожність – різниця;
в) різниця – однастайність.

5. а) сильний – кволий;
б) кволий – слабий;
в) слабий – здоровий.

6. а) сварити – хвалити;
б) сварити – мирити;
в) сварити – гудити.

7. а) хвалити – гудити;
б) гудити – сварити;
в) сварити – ганити.

8. а) чесний – таємний;
б) чесний – підлий;
в) підлий – ганебний.

9. а) ятрити – гоїти;
б) ятрити – вередити;
в) вередити – вередувати.

10. а) альтруїзм – егоїзм;
б) егоїзм – самозакоханість;
в) безкорисливий – альтруїстичний.

11. а) шана – повага;
б) зневага – пошана;
в) презирство – погорда.

12. а) талант – бездарність;
б) талант – безталання;
в) талант – невдача.

Пароніми

Варіант 9

Визначте рядок, у якому всі слова логічно сполучаються з виділеним словом. Назвіть також паронім, з яким поєднуються слова двох інших рядків.

1. Познайомити:

- а) з планом, з рішенням;
- б) з другом, з письменником;
- в) з текстом, з виданням;

2. Буран:

- а) сніговий, сильний;
- б) водяний, високий;
- в) пінявий, темний.

3. Варга:

- а) трудова, ювілейна;
- б) благородна, ударна;
- в) озброєна, почесна.

4. Визволяти:

- а) Вітчизну, полонених;
- б) квартиру, дорогу;
- в) час, енергію.

5. Вигляд:

- а) граматичний, доконаний;
- б) загальний, зовнішній;
- в) мальовничий, рум'яний.

6. Виголошувати:

- а) назележність, закон;

- б) наказ, вирок;
- в) промову, тост.

7. Приділяти:

- а) увагу, час;
- б) кошти, ресурси;
- в) кислоту, запах.

8. Диктат:

- а) політичний, родинний;
- б) контрольний, вибірковий;
- в) творчий, усний.

9. Відзначати:

- а) адресу, місце;
- б) переможців, ювілей;
- в) мету, напрямок.

10. Заклик:

- а) терміновий, своєчасний;
- б) святковий, бойовий;
- в) судовий, телефонний.

11. Уявлення:

- а) про щось, загальне;
- б) творче, багате;
- в) дитини, поета.

12. Тактичний(-е):

- а) вчинок, поводження;
- б) чоловік, прохання;
- в) хід, план.

Варіант 10

Визначте рядок, у якому всі слова логічно сполучаються з виділеним словом. Назвіть також паронім, з яким поєднуються слова двох інших рядків.

1. Викривати:

- а) тему, конфлікт;
- б) секрет, талант;
- в) злочин, махінації.

2. Оплата:

- а) праці, податку;
- б) гонорару, зарплати;
- в) грошей, премії.

3. Вирішальний:

- а) протест, боротьба;
- б) фактор, момент;
- в) виступ, відсіч.

4. Висвітлення:

- а) вуличне, електричне;
- б) штучне, сонячне;
- в) повне, глибоке.

5. Відношення:

- а) синтаксичні, смислові;
- б) дружні, товариські;
- в) державні, офіційні.

6. Водна(-ий, -і):

- а) рослина, птах;

- б) простір, транспорт;
- в) крапля, бризки.

7. В'язи:

- а) скрутити, звернути;
- б) напружити, розслабити;
- в) тренувати, розтирати.

8. Говірковий:

- а) дівчина, клас;
- б) мовлення, слово;
- в) дідусь, молодиця.

9. Голосовий(-а):

- а) сміх, дзвін;
- б) хор, гармонь;
- в) щілина, апарат.

10. Гуманістичний(-і):

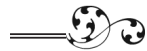
- а) закон, суспільство;
- б) взаємини, професія;
- в) твір, ідеал.

11. Освічений(-а):

- а) яскраво, місяцем;
- б) людина, народ;
- в) сік, розчин.

12. Особовий(-е):

- а) дієслово, речення;
- б) річ, архів;
- в) життя, досвід.

Варіант 1

1. Основним джерелом української фразеології є:
  - а) художня література;
  - б) переклади з інших мов;
  - в) народний побут, життєвий досвід.

2. Вкажіть фразеологічні звороти, що походять з професійного мовлення:
  - а) тримати в шорах; тягти жили; на один копил;
  - б) загнати на слизьке; підкласти свиню; виносити сміття з хати;
  - в) хоч греблю гати, збивати з пантелику, носити камінь за пазухою.

3. Позначте рядок, у якому всі сполуки слів є фразеологічним зрощеннями:
  - а) дати гарбуза; собаку з'їсти; бити байдики;
  - б) п'ятами накивати; водити за носа; з іншої опери;
  - в) голити лоба; пекти раки; гоголем ходити.

4. Джерелом вислову "Розтікатися мислю по древу" є:
  - а) Біблія;
  - б) "Слово о полку Ігоревім";
  - в) "Повість врем'яних літ".

5. Крилатий вислів "Всякому городу нрав і права" належить:
  - а) Григорієві Сковороді;
  - б) Тарасові Шевченкові;
  - в) Іванові Франкові.

6. Назвіть автора крилатого вислову "Любов к Отчизні де героїть, там сила вража не устоїть":
  - а) Степан Руданський;
  - б) Леся Українка;
  - в) Іван Котляревський.

7. Вкажіть рядок, у якому всі звороти античного походження.

- а) геркулесові стовпи; скриня Пандори; прокрустове ложе;
- б) авгієві стайні; служіння Ваалу; блудний син;
- в) канути в Лету; вавилонське стовпотворіння; манна небесна.

8. Вкажіть крилаті вислови, що походять із давньоруських джерел.

- а) умивати руки; перекувати мечі на рала; держава – це я;
- б) іду на ви; мертві сорому не імуть; лисиці брешуть на щити;
- в) прийшов, побачив, переміг; книги сивілли; хай буде світло.

9. Крилаті вислови "голос волаючого в пустелі", "дерево пізнання", "неопалима купина" походять із:

- а) давньоруських джерел;
- б) загальносвітових літературних джерел;
- в) біблійних джерел.

10. Вкажіть крилаті вислови, які за походженням суто українські.

- а) вогонь в одежі слова; борітеся – поборете; маємо те, що маємо;
- б) люди, будьте пильні; вогнем і мечем; людська комедія;
- в) півцарства за коня; хліба й видовищ; я знаю тільки те, що нічого не знаю.

11. Визначет, в якому рядку всі наведені фразеологічні звороти книжного характеру.

- а) грати роль; ставити крапку; одним миром мазані;
- б) курити фіміам; злий геній; увінчувати лаврами;
- в) топтати ряст; тримати в полі зору; тримати марку.

12. Назва роману Панаса Мирного "Хіба ревуть воли, як ясла повні?" – це:

- а) крилатий вислів біблійного походження;
- б) українське прислів'я;
- в) крилатий вислів автора твору.

Варіант 2

1. З'ясуйте, який із наведених фразеологізмів має значення **покарати**:

- а) дати березової каші;
- б) дати драла;
- в) дати відсіч.

2. З'ясуйте, який із наведених фразеологізмів має значення **загравати з ким-небудь**:

- а) вухами ловити;
- б) ловити гав;
- в) бісики пускати.

3. З'ясуйте, який із наведених фразеологізмів має значення **розправлятися з ким-небудь**:

- а) брати в роботу;
- б) брати гору;
- в) брати за душу.

4. З'ясуйте, який із наведених фразеологізмів має значення **примушувати щось зробити, вимагати**:

- а) брати за барки;
- б) брати в голову;
- в) брати за живе.

5. З'ясуйте, який із наведених фразеологізмів має значення **розуміти**:

- а) брати в тямки;
- б) брати на глу́м;
- в) брати в лецата.

6. З'ясуйте, який із наведених фразеологізмів має значення **підкоряти своїй владі**:

- а) брати на кольки;
- б) брати в шори;
- в) брати на кпини.

7. З'ясуйте, який із наведених фразеологізмів має значення *визискувати*:

- а) дерти шкіру;
- б) дерти горло;
- в) дерти очі.

8. З'ясуйте, який із наведених фразеологізмів має значення *не звертати уваги*:

- а) розвісити вуха;
- б) і вухом не вести;
- в) мати довгі вуха.

9. Оберіть правильне продовження фразеологічного виразу *грати першу*..:

- а) роль;
- б) скрипку;
- в) гру.

10. Вкажіть, яке з поданих тлумачень відповідає фразеологізму *камінь спотикання*:

- а) велика перепона, перешкода;
- б) основна думка;
- в) важкий тягар.

11. Визначте, яким фразеологізмом можна продовжити синонімічний ряд *недбало, абияк*:

- а) без тижня день;
- б) до останнього подиху;
- в) аби день до вечора.

12. Визначте, яким фразеологізмом можна продовжити синонімічний ряд *мало, небагато*:

- а) ні пари з уст;
- б) на заячий скік;
- в) на короткій нозі.

Варіант 3

1. З'ясуйте, який із наведених фразеологізмів має значення *призводити до поганих наслідків*:

- а) полатати боки;
- б) руки в боки;
- в) вилізти боком.

2. З'ясуйте, який із наведених фразеологізмів має значення *неглибоко*:

- а) море по коліна;
- б) горобцеві по коліна;
- в) до сьомого коліна.

3. З'ясуйте, який із наведених фразеологізмів має значення *несподівані, безглузді вчинки*:

- а) гнути коліна;
- б) встати з колін;
- в) викидати коліна.

4. З'ясуйте, який із наведених фразеологізмів має значення *збитися з пуття*:

- а) пуститися берега;
- б) держатися свого берега;
- в) виходити з берегів.

5. З'ясуйте, який із наведених фразеологізмів має значення *переборщити, перестаратися*:

- а) передати куті меду;
- б) як мед, то й ложкою;
- в) як меду полизати.

6. З'ясуйте, який із наведених фразеологізмів має значення *дуже довго пам'ятати*:

- а) до нових віників;
- б) коли рак свисне;
- в) дівоча пам'ятать.

7. З'ясуйте, який із наведених фразеологізмів має значення *дуже мало*:

- а) на заячий скік;
- б) як за гріш маку;
- в) хоч греблю гати.

8. З'ясуйте, який із наведених фразеологізмів має значення *дуже тісно, немає вільного місця*:

- а) курці ніде кльонуту;
- б) курка лапою загребе;
- в) грошей кури не клюють.

9. Оберіть правильне продовження фразеологізму *зробити з лемеша...*:

- а) швайку;
- б) гайку;
- в) плуг.

10. Вкажіть, яке з поданих тлумачень відповідає фразеологізму *кирпу гнути*:

- а) мати велику силу в руках;
- б) триматися гордовито;
- в) схилити когось до своєї думки.

11. Визначте, яким фразеологізмом можна продовжити синонімічний ряд *веселий, задоволений*:

- а) на сьомому небі;
- б) на всіх парах;
- в) кров з молоком.

12. Визначте, яким фразеологізмом можна продовжити синонімічний ряд *змовчати, мов у рот води набрати*:

- а) ані телень;
- б) ні те ні се;
- в) наче три дні не їв.

Варіант 4

1. З'ясуйте, який із наведених фразеологізмів має значення *насміхатися*:

- а) брати за горло;
- б) брати на кпини;
- в) брати в шори.

2. З'ясуйте, який із наведених фразеологізмів має значення *хитрувати, лукавити*:

- а) крутити носом;
- б) крутити хвостом;
- в) крутити на всі боки.

3. З'ясуйте, який із наведених висловів має значення *щось недосліджене, невивчене*:

- а) біла пляма;
- б) плями на Сонці, родима пляма
- в) білий білет.

4. З'ясуйте, який із наведених фразеологізмів має значення *неглибоко*:

- а) море по коліна;
- б) горобцеві по коліна;
- в) до сьомого коліна.

5. З'ясуйте, який із наведених фразеологізмів має значення *розуміти*:

- а) брати в тямки;
- б) брати на глу́м;
- в) брати в лещата.

6. З'ясуйте, який з наведених фразеологізмів має значення *тікати*:

- а) брати розгін;
- б) брати ноги на плечі;
- в) брати ціль.

7. Оберіть правильне продовження фразеологізму "до нових...":

- а) копійок;
- б) щіток;
- в) віників.

8. Оберіть правильне продовження фразеологізму як за *зріш..*:

- а) маку;
- б) полови;
- в) дурнів.

9. Оберіть правильне продовження фразеологізму *одного поля..*:

- а) ягода;
- б) воїн;
- в) вітер.

10. Вкажіть, яке з поданих тлумачень відповідає фразеологізму як *волами їхати*:

- а) повільно пересуватися, їхати;
- б) виконувати якусь наспішну роботу;
- в) повільно, розмірено говорити.

11. Визначте, яким фразеологізмом можна продовжити синонімічний ряд *дурний, нерозумний*:

- а) з одного тіста книги;
- б) без вогника;
- в) без царя в голові.

12. Визначте, яким фразеологізмом можна продовжити синонімічний ряд *знесилений, змарнілий*:

- а) як з хреста знятий;
- б) як у тумані;
- в) як на голках.

Варіант 5

1. Позначте рядок, у якому подано тлумачення фразеологізму *протуркати вуха*:

- а) надокучити довгими розмовами;
- б) прислухатися уважно до чогось;
- в) тягати за вуха.

2. Позначте рядок, у якому подано тлумачення фразеологізму *витрішки продавати*:

- а) успішно працювати в торгівлі;
- б) ледарювати;
- в) без мети роздивлятися когось, щось.

3. Позначте рядок, у якому подано тлумачення фразеологізму *піймати вовка за вуха*:

- а) швидко бігати;
- б) уміти використати щось для себе;
- в) уникати небезпеки.

4. Оберіть правильне продовження фразеологізму *у голові..*:

- а) правди нема;
- б) грають вогники;
- в) їй на зяб не орано.

5. Оберіть правильне продовження фразеологізму *як Пилип..*:

- а) із конопель;
- б) зі ступою;
- в) із Варочкою.

6. Оберіть правильне продовження фразеологізму *не списати..*:

- а) у трьох книгах;
- б) краси;
- в) на волівій шкурі.

7. Оберіть правильне продовження фразеологізму *розбити...*:

- а) макітру;
- б) глека;
- в) не свою тарілку.

8. Визначте, який із пропонованих фразеологізмів є синонімом до фразеологізму *без сьомої клепки в голові*:

- а) не всі вдома;
- б) п'яте колесо до воза;
- в) ведмідь на вухо наступив.

9. Визначте, який із пропонованих фразеологізмів є синонімом до фразеологізму *не в тім'я битий*:

- а) туман вісімнадцятий;
- б) голова варить;
- в) не мати і шеляга за душею.

10. Визначте, який із пропонованих фразеологізмів є антонімом до вислову *хоч з лиця воду пий*:

- а) глянути гидко;
- б) хоч у рамку вправ;
- в) хоч греблю гати.

12. Визначте, який із пропонованих фразеологізмів є антонімом до вислову *гнути горба*:

- а) байдики бити;
- б) тримати в чорному тілі;
- в) обливатися потом.

Варіант 6

1. Визначте, який із пропонованих фразеологізмів є синонімом до фразеологізму "каменя на камені не лишити":

- а) товкти воду в ступі;
- б) стерти з лиця землі;
- в) зняти камінь з душі.

2. Визначте, який із пропонованих фразеологізмів є синонімом до фразеологізму "вскочити в халепу":

- а) попасти на слизьке;
- б) попасти на очі;
- в) танцювати під чиюсь дудку.

3. Визначте, який із пропонованих фразеологізмів є синонімом до фразеологізму "попався, як муха в окріп":

- а) попасти пальцем у небо;
- б) влучити у саму точку;
- в) вскочити в халепу.

4. Визначте, який із пропонованих фразеологізмів є синонімом до виразу фразеологізму "не бачити смаленого вовка":

- а) собаку з'їсти;
- б) мало каші з'їсти;
- в) раків пекти.

5. Визначте, в якому рядку фразеологізми утворюють синонімічний ряд:

- а) одного поля ягода, не по кишені;
- б) на один копил, два чоботи пара;
- в) одним миром мазані, один у полі не воїн.

6. Визначте, в якому рядку фразеологізми утворюють синонімічний ряд:

- а) милити шию, знімати стружку;

- б) протирати з пісочком, співати дифірамби;
- в) ставати на диби, стати на рушничок.

7. Визначте, в якому рядку фразеологізми утворюють синонімічний ряд:

- а) зуби з'їсти, молоде та зелене;
- б) собаку з'їсти, пройти крізь вогонь і воду;
- в) пройти крізь сито й решето, прийти в голову.

8. Визначте, в якому рядку фразеологізми утворюють синонімічний ряд:

- а) пекти раків; пасти задніх; зуб на зуб не попадає;
- б) зачепити за живе; обливати брудом; зривати маску;
- в) очей не відірвати; ні в казці сказати, ні пером описати; хоч з лиця воду пий.

9. Визначте, який із пропонованих фразеологізмів є антонімом до вислову "одним махом":

- а) на один копил;
- б) крок за кроком;
- в) одним миром мазані.

10. Визначте, який із пропонованих фразеологізмів є антонімом до вислову "одним ликом шиті":

- а) два чоботи пара;
- б) один у полі не воїн;
- в) не з нашої парафії.

11. Визначте, який із пропонованих фразеологізмів є антонімом до вислову "пройти крізь сито й решето:

- а) не бачити смаленого вовка;
- б) собаку з'їсти;
- в) решетом воду носити.

12. Визначте, який із пропонованих фразеологізмів є антонімом до вислову "хоч трава не рости":

- а) брати близько до серця;
- б) брати на кпини;
- в) брати в руки.

Графіка

Звуки мови як фізичне явище

Варіант 1

1. Фонетика як розділ мовознавства досліджує:

- а) звукову систему мови;
- б) функції звуків у мові;
- в) правила вимови звуків.

2. Орфоенія – це розділ мовознавства, в якому вивчається:

- а) звуковий склад мови;
- б) система норм літературної вимови;
- в) творення звуків мови.

3. Визначте рядок, в якому всі наведені ознаки відрізняють звуки мови від немовних звуків:

- а) членороздільний, системний, протиставляється іншим мовним звукам;
- б) членороздільний, тривалий, гучний;
- в) характеризується певною висотою тону, дзвінкістю, членороздільністю.

4. Звуки певної мови або якоїсь групи мов вивчає:

- а) загальна фонетика;
- б) експериментальна фонетика;
- в) конкретна фонетика.

5. Звукову систему мови на певному етапі її розвитку, в синхронії, вивчає:

- а) історична фонетика;
- б) описова фонетика;
- в) конкретна фонетика.

6. Спільне й відмінне в звукових системах двох чи більше мов вивчає:

- а) описова фонетика;

- б) конкретна фонетика;
- в) зіставна фонетика.

7. Оберіть найбільш точний варіант відповіді. Мовний звук вивчається в таких аспектах:

- а) анатомо-фізіологічному й функціональному;
- б) акустичному, історичному;
- в) анатомо-фізіологічному, акустичному, функціональному.

8. Фонологія – це розділ мовознавства, що вивчає:

- а) норми літературної вимови;
- б) фізично – акустичну природу звуків;
- в) функції фонем, їх роль у розрізненні значення і форм слів.

9. Найменша значуща одиниця мови:

- а) звук;
- б) морфема;
- в) склад.

10. Основна одиниця фонетики:

- а) звук;
- б) склад;
- в) фонетичне слово.

11. Артикуляція – це:

- а) аналіз звуків як одиниць мовної системи;
- б) вимова звукосполучень;
- в) робота мовних органів, спрямована на утворення мовного звука.

12. Артикуляційною базою мови є:

- а) вимова звукосполучень;
- б) робота мовних органів, спрямована на утворення мовного звука;
- в) сукупність артикуляцій, потрібних для утворення всіх звуків конкретної мови та їх поєднань.

Варіант 2

1. **Загальні особливості звуків усіх мов вивчає:**
  - а) конкретна фонетика;
  - б) експериментальна фонетика;
  - в) загальна фонетика.

2. **Опис будови мовного апарата, артикуляції звуків, їхніх акустичних особливостей є одним із завдань:**
  - а) акустики;
  - б) фонетики;
  - в) фонології.

3. **Нелінійні (надсегментні) мовні одиниці:**
  - а) слово, фраза;
  - б) звук, склад;
  - в) наголос, інтонація.

4. **Найменша мовна одиниця, яку вимовляють і чують:**
  - а) фонема;
  - б) звук;
  - в) склад.

5. **Своєрідне вимовляння іншомовних звуків, зумовлене артикуляційною базою рідної мови:**
  - а) мовлення;
  - б) діалект;
  - в) акцент.

6. **Визначте рядок, у якому всі названі мовні органи належать до активних:**
  - а) голосові зв'язки, тверде піднебіння, язик, губи;
  - б) альвеоли, зуби, тверде піднебіння, носова порожнина;
  - в) м'яке піднебіння, нижня щелепа, язик, губи, язичок.

7. **Сукупність вимовних навичок, характерних для певної мови:**
  - а) артикуляційна база мови;
  - б) система фонем;
  - в) акцент.

8. Голос (тон) утворюється:

- а) у трахеї;
- б) у гортані з голосовими зв'язками;
- в) у ротовій порожнині.

9. Звуки, в основі яких лежить тон:

- а) голосні;
- б) сонорні приголосні;
- в) дзвінкі приголосні.

10. За співвідношенням голосу й шуму при творенні приголосні звуки поділяються на дві групи:

- а) сонорні й шумні;
- б) сонорні й глухі;
- в) сонорні й дзвінкі.

11. Сонорні (звучні) приголосні творяться:

- а) голосом;
- б) голосом і шумом, голос переважає;
- в) голосом і шумом, шум переважає.

12. Сонорні приголосні української мови:

- а) [в], [р], [л], [л'], [н], [й];
- б) [м], [в], [н], [н'], [л], [л'], [р], [р'], [й];
- в) [й], [н], [н'], [м], [з].

Варіант 3

1. Звуки, при творенні яких на шляху видихуваного повітря відсутні перепони:

- а) голосні;
- б) сонорні приголосні;
- в) приголосні

2. Внаслідок періодичних коливань повітряного середовища утворюється:

- а) тон;
- б) шум;
- в) шепіт.

3. Голосні звуки за участю губ поділяють на такі групи:

- а) переднього – заднього ряду;
- б) губно-губні;
- в) лабіалізовані – нелабіалізовані.

4. За рухом язика в ротовій порожнині вперед або назад розрізняють голосні:

- а) язикові;
- б) переднього – середнього – заднього ряду;
- в) високого – середнього – низького підняття.

5. В українській мові голосними середнього ряду є:

- а) [и];
- б) [а];
- в) немає голосних середнього ряду.

6. Голосний високого піднесення, заднього ряду, лабіалізований:

- а) [о];
- б) [у];
- в) [а].

7. Шумні звуки поділяються на:

- а) глухі й пом'якшені;
- б) дзвінки й глухі;
- в) сонорні й глухі.

8. Дзвінки приголосні творяться:

- а) голосом;
- б) голосом і шумом, голос переважає;
- в) голосом і шумом, шум переважає.

9. Визначте, в якому рядку всі приголосні в словах – сонорні:

- а) Олена, Вадим, Валерій;
- б) мова, Ліна, рай;
- в) вирій, джем, лань.

10. Вкажіть, у якому рядку всі приголосні в словах – глухі:

- а) посуд, посаг, косити, ходити;
- б) фея, кохати, апетит, нарешті;
- в) чашка, фото, тиша, спека.

11. Визначте, в якому рядку всі приголосні в словах губні:

- а) міф, пума, мова, норма;
- б) мавпа, Пимон, пава, Бім;
- в) Біблія, бубон, північ, флейта.

12. Оберіть найбільш точний варіант відповіді. "Місце творення приголосного звука...":

- а) визначається ступенем підняття язика до піднебіння;
- б) це те місце в мовному апараті, де струмінь повітря натрапляє на перешкоду, утворену зближенням активного мовного органа з пасивним;
- в) це характер перепони між активними і пасивними мовними органами.

Варіант 4

1. Складотворчими в українській мові є звуки:

- а) лише голосні;
- б) приголосні;
- в) сонорні приголосні й голосні.

2. Струмись видихуваного повітря слабкий на виході при творенні:

- а) голосних;
- б) приголосних;
- в) частини приголосних.

3. Мовні органи помітно зближуються або зовсім зникають-ся при творенні:

- а) голосних;
- б) приголосних;
- в) частини приголосних.

4. Вкажіть, у якому рядку всі приголосні в словах – дзвінки:

- а) бароко, барабан, ліга, дума;
- б) бард, аріозо, балада, оранжевий;
- в) дуб, дзиґа, газ, джаз.

5. Основні групи приголосних за способом творення:

- а) губні, язикові, глоткові;
- б) зімкнені, щілинні, дрижачі;
- в) свистячі, шиплячі.

6. В українській мові седньоязиковими є приголосні:

- а) й;
- б) н, л, й;
- в) г, к, х.

7. При опущеному м'якому піднебінні творяться звуки:

- а) усі голосні;

- б) носові;
- в) задньоязикові приголосні.

8. Шиплячими є приголосні:

- а) [ж], [ч], [ш], [дж];
- б) [ж], [ш], [ч], [ц], [ці];
- в) [з], [зі], [с], [сі], [дз], [діз], [ц], [ці].

9. Визначте рядок, у всіх словах якого є африкати (злиті):

- а) віджилий, приїзд, чиж, митець, цвіт, чари;
- б) джміль, куц, дзвін, дзьоб, киця, цап.
- в) палац, учень, дріжджі, підземелля, ціна.

10. Вкажіть свистячі приголосні української мови:

- а) [ж], [ч], [ш], [дж];
- б) [з], [зі], [с], [сі], [ц], [ці], [дз], [діз];
- в) [ч], [дж], [дз], [діз], [ц], [ці].

11. М'якість приголосного звуку залежить від:

- а) участі губ у творенні звуку;
- б) ступеня підняття спинки язика до твердого піднебіння;
- в) положення кінчика язика.

12. В українській мові ніколи не бувають м'якими:

- а) губні, шиплячі, глотковий, [р];
- б) губні, шиплячі, африкати;
- в) губні, шиплячі, задньоязикові, глотковий.

Варіант 5

1. Систему фонем мови досліджує:

- а) фонетика;
- б) орфоєпія;
- в) фонологія.

2. Фонема – це:

- а) те саме, що звук;
- б) конкретний вияв звука в мовленні;
- в) найменша одиниця мови, протиставлена всім іншим фонемам; існує в свідомості мовця як звуковий еталон.

3. Основні функції фонем:

- а) номінативна;
- б) комунікативна;
- в) смисло- і форморозрізнявальна.

4. Вкажіть варіанти однієї фонемі, з фізіологічного й акустичного погляду:

- а) один звук;
- б) різні звуки;
- в) не є власне звуками.

5. Визначте рядок із неправильним судженням. "Фонема...":

- а) це найменша акустично-артикуляційна одиниця мовлення;
- б) це абстрактна одиниця, узагальнення ряду звучань;
- в) реалізується в мовленні у конкретних звуках.

6. Висота, сила, тривалість, чистота і тембр – це фізичні характеристики:

- а) звуків мовлення;
- б) фонем;
- в) звукосполучень.

7. Визначте рядок із неправильним судженням. "Фонологія – це розділ мовознавства, який...":

- а) вивчає фізично-акустичну природу звуків;
- б) встановлює систему фонем певної мови;
- в) вивчає функції фонем, їхню роль у розрізненні значення і форм слів.

8. Вкажіть правильне співвідношення фонем української мови:

- а) 39 фонем (6 голосних і 33 приголосні);
- б) 38 фонем (6 голосних і 32 приголосні);
- в) 42 фонемами (10 голосних і 32 приголосні).

9. Голосні фонем реалізуються в своїх основних алофонах:

- а) в ненаголошеній позиції;
- б) лише в ізольованій вимові;
- в) в ізольованій вимові або під наголосом.

10. Основоположник вчення про фонему:

- а) Фердинанд де Соссюр;
- б) Бодуен де Куртене;
- в) Лев Щерба.

11. Спосіб передачі на письмі живого мовлення, при якому передається кожен звук з усіма його відтінками:

- а) практична транскрипція;
- б) фонетична транскрипція;
- в) фонематична транскрипція.

12. Вкажіть рядок, в якому представлено всі сонорні фонем:

- а) Ніла й Валера нам милі;
- б) Ніна, не Вія, мріє про ліру;
- в) Роману й Ларі ваніль.

Варіант 6

1. Співвідношення писемних знаків з фонетичною системою мови досліджує:

- а) фонетика
- б) графіка;
- в) орфографія.

2. Буква – це:

- а) найменша мовна одиниця;
- б) умовний знак для позначення мовного звуку на письмі;
- в) мовний знак.

3. Сукупність розташованих у певній, загальноприйнятій послідовності букв:

- а) писемність;
- б) графіка;
- в) алфавіт.

4. Визначте співвідношення фонем і букв української мови:

- а) 38 фонем і 32 букви;
- б) 42 фонеми й 32 букви;
- в) 38 фонем і 33 букви.

5. Назвіть рядок, у якому всі букви завжди позначають два звуки:

- а) я, ю, е, ї, щ;
- б) я, ю, е, і;
- в) ї, щ.

6. Визначте рядок, у якому всі букви можуть позначати як один, так і два звуки:

- а) я, ю, е, ї, щ;
- б) я, ю, е;
- в) ї, щ.

7. Визначте, в якому рядку загальна кількість звуків і букв однакова:

- а) фільм, земля, щавель, здається;
- б) малюк, льодяники, гаївки, юність;
- в) молодь, Яків, дощик, милий.

8. Визначте, в якому рядку в усіх словах є букви, що позначають два звуки:

- а) об'їзд, взаємний, дзюркіт, любов;
- б) щодня, троє, Україна, кохають;
- в) льон, ялівець, борщ, під'їзд, дзвін.

9. Діакритичний знак апостроф позначає:

- а) м'якість попереднього приголосного;
- б) твердість попереднього приголосного з одночасною вказівкою на те, що наступні *я, ю, є* передають по два звуки;
- в) скорочену форму слова.

10. Літера, утворена поєднанням елементів двох літер:

- а) дифтонг;
- б) лігатура;
- в) каліграфія.

11. Спеціальна система письма, яку застосовують для точного відтворення звукового складу слів чи текстів; складається з літер алфавіту й додаткових знаків:

- а) графіка;
- б) транскрипція;
- в) орфографія.

12. В українській мові м'якість приголосних на письмі позначають:

- а) буквами *і, я, ю, є* та знаком м'якшення;
- б) знаком м'якшення й апострофом;
- в) лише знаком м'якшення.

Варіант 7

1. В українському алфавіті переважають літери:

- а) однозначні;
- б) двозначні;
- в) які не позначають жодного звука.

2. Визначте співвідношення між голосними фонемами й буквами української мови:

- а) 5 фонем і 10 букв;
- б) 6 фонем і 6 букв;
- в) 6 фонем і 10 букв.

3. Буква ї в сучасному значенні в українському письмі вживається:

- а) з кінця ХІХ ст.
- б) з поч. ХХ ст.;
- в) з ХІІІ ст.

4. Літера, утворена поєднанням елементів двох літер, називається:

- а) дифтонг;
- б) лігатура;
- в) каліграфія.

5. Визначте рядок, у якому неправильно названо букви в складі абревіатур:

- а) СПУ (ес-пе-у), НРУ (ен-ер-у), ХДПУ (ха-де-пе-у);
- б) УРП (у-ер-пе), КНУ (ка-ен-у), НПУ(ен-пе-у);
- в) МЗС (ем-зе-ес), ХТЗ (хе-те-зе), МНС (ем-ен-ес).

6. Дефіс – це:

- а) знак, яким передають роздільну вимову;
- б) знак роз'єднання;
- в) знак з'єднання складних слів, частин слів, переносу.

7. Визначте співвідношення між приголосними фонемами української мови і графічними знаками:

- а) 6 фонем і 10 букв;
- б) 33 фонем і 22 букви;
- в) 32 фонем і 22 букви.

8. З'ясуйте, в якому рядку загальна кількість звуків і букв однакова:

- а) взаємність, надія, сьомий, Європа;
- б) дієз, бемоль, альт, п'єса;
- в) щедрівка, юний, сім'я, місцевість.

9. Визначте, в якому рядку в усіх словах звуків більше, ніж букв:

- а) гаївки, веснянки, колядки, звичай;
- б) джмелик, синє, квітують, дощить;
- в) любов'ю, дит'ясла, Семіярило, щастя.

10. Роль наукових символів в українському письмі переважно виконують:

- а) кириличні літери;
- б) давньогрецькі літери;
- в) латинські літери.

11. Текст, записаний фонетичною транскрипцією, береться в дужки:

- а) скісні (прямі);
- б) квадратні;
- в) круглі.

12. Українські мовознавці, які працювали в 20-ті роки ХХ ст. у галузі фонетики:

- а) Л. Ландау, І. Пулюй, М. Остроградський, С. Корольов;
- б) Є. Тимченко, М. Йогансен, О. Курило, О. Синявський;
- в) Л. Булаховський, І. Білодід, О. Мельничук.

Зміни звуків у потоці мовлення. Чергування

Варіант 8

1. Зміни фонем, що виникають постійно й закономірно у словах спільного кореня або формах певного слова:

- а) уподібнення;
- б) чергування;
- в) редукція.

2. Вкажіть рядок, в якому позиційні чергування простежується у всіх парах:

- а) рука – рученька; сім – сьомий; друг – друзі;
- б) жити – життя; близько – близенько, вечір – вечірній;
- в) день – дня; нести – носити; кузня – коваль.

3. До східнослов'янських давніх чергувань належить:

- а) чергування [o] та [e] з нулем звука;
- б) чергування [o], [e] з [i];
- в) чергування [o], [e] після шиплячих та [й].

4. Найхарактерніша фонетична риса, що відрізняє українську мову від інших слов'янських:

- а) чергування [e], [o] з нулем звука;
- б) чергування [o], [e] з [i];
- в) чергування [o], [e] після шиплячих та [й].

5. Історичні чергування голосних звуків можуть відбуватися у всіх словах рядка:

- а) йдуть, уміти, жити, весна.
- б) допомагати, село, влітку, голубка;
- в) осінь, Київ, чотири, літати;

6. Позиційні чергування звуків можливі в усіх словах рядка:

- а) угода, іноземний, владний, вправа;
- б) удова, вчитель, імовірно, йти;
- в) завтра, Іспанія, Іванко, дівчина.

7. З'ясуйте, в усіх словах якого рядка можливе чергування приголосних:

- а) високий, знаю, бачу, вірність;
- б) дівчинці, їжджу, птаство, важкий;
- в) люю, колосся, печений, чеський.

8. Продовжіть речення. "Асиміляція – це...":

- а) заміна одного з двох однакових або близьких звуків на інший звук, відмінний від того, який залишився без змін;
- б) часткове або повне уподібнення одного звука іншому в тому самому слові або на стикові слів;
- в) ослаблення вимови ненаголошеного голосного.

9. В українській мові продуктивним (типовим) є таке фонетичне явище:

- а) регресивна асиміляція приголосних за глухістю;
- б) редукція голосних;
- в) регресивна асиміляція приголосних за місцем і способом творення.

10. З'ясуйте, в усіх словах якого рядка у вимові відбувається регресивна асиміляція приголосних за дзвінкістю чи глухістю:

- а) казка, смієшся, просьба, майбутнє;
- б) нігті, боротьба, вокзал, легко;
- в) кузня, здобуток, покажчик, розпечений.

11. З'ясуйте, в усіх словах якого рядка у вимові відбувається регресивна асиміляція приголосних за місцем і способом творення:

- а) намагається, усміхаєшся, зшити, на ніжці;
- б) пісня, боротьба, вокзал, легко;
- в) створити, здобуток, покажчик, розпечений.

12. При творенні прикметників із суфіксом -ськ від основ, що закінчуються на приголосні г, ж, з, к, ч, ц, х, ш, с, відбуваються чергування та асиміляція приголосних. Вкажіть, в усіх словах якого рядка це відображено на письмі правильно:

- а) французький, чеський, празький, прилуцький;
- б) криворіжський, парижський, бузький, сивашський;
- в) петербурзький, овруцький, рижський, кавказський.

Варіант 9

1. Часткове або повне уподібнення звуків у вимові:

- а) дисиміляція;
- б) асиміляція;
- в) гаплогія.

2. Визначте, в усіх словах якого рядка у вимові відбувається регресивна асиміляція приголосних за місцем і способом творення:

- а) намагається, усміхаєшся, зшити, на ніжці;
- б) пісня, боротьба, вокзал, легко;
- в) створити, здобуток, покажчик, розпечений.

3. Визначте, в якому рядку в усіх словах відбувається асиміляція приголосних за м'якістю?

- а) літня, незабутнє, рідня, злість;
- б) бряжчати, роззява, піднесення, зустріч;
- в) безрідний, відлітати, з'їхатись, схід.

4. Визначте рядок, в усіх словах якого відбулася регресивна асиміляція приголосних:

- а) вість, стіна, світ, повістю;
- б) льотчик, дочці, легкий;
- в) життя, бджола, Гандзя, рілля.

5. Дисиміляція – це:

- а) скорочення форми слова з пропуском голосного чи складу;
- б) розподібнення двох однакових або близьких звуків, внаслідок якого один із них втрачає спільні фонетичні ознаки;
- в) артикуляційне уподібнення звуків один одному в межах слова або словосполучення.

6. Вкажіть рядок, в усіх словах якого відбувається подовження приголосних:

- а) навмання, колосся, тінню, задзеркалля;
- б) попідтинню, письменність, сіллю, змагання;
- в) підвіконня, завзяття, ллються, беззубий.

7. З'ясуйте, в усіх словах якого рядка подвоєння приголосних відбулося внаслідок фонетичного збігу:

- а) туманний, піднісся, роззброїти, оббити;
- б) ввічливий, навмання, Запоріжжя, ніччю;
- в) ллю, колосся, латаття, віддячити.

8. Історичні чергування голосних звуків можуть відбуватися в усіх словах рядка:

- а) зима, радник, жонатий, приліт;
- б) забігти, село, влітку, голубка;
- в) овес, Канів, шестеро, бродити.

9. Визначте, в усіх словах якого рядка відбувається явище протези (приєднання на початку слова додаткового звука):

- а) вітчим, горіх, вудочка, іржа;
- б) вулиця, голова, влада, ігри;
- в) вранці, гриміти, Василь, інструкція.

10. При творенні прикметників із суфіксом -ськ від основ, що закінчуються на приголосні г, ж, з, к, ч, ц, х, ш, с, відбуваються чергування та асиміляція приголосних. Вкажіть, в усіх словах якого рядка це відображено на письмі неправильно:

- а) латиський, кременчуцький, волоський, сиваський;
- б) казахський, чеський, тюркський, прилуцький;
- в) волжський, пражський, рижський, кавказський.

11. Спрощення приголосних (дієреза) у вимові відбувається в усіх словах рядка:

- а) чесний, обласний, шістнадцять, месник;
- б) усний, громадянський, одинадцять, вісник;
- в) виїзний, козацький, освітлення, радісний.

12. Історичні чергування голосних звуків можуть відбуватися в усіх словах рядка:

- а) школа, книга, дружба, допомога;
- б) ніч, пекти, день, життя, шостий;
- в) верба, зелений, велич, вчитель.

Фонетичні орфограми. Чергування звуків

Варіант 10

Визначте рядок, у якому чергування звуків у словах передано на письмі неправильно:

1. а) пішохід – пішохідний;
б) носоріг – носорога;
в) вересень – вересня.

2. а) водогін – водогону;
б) Тамбов – тамбовський;
в) Тетерів – тетеревський.

3. а) женитися – женатий;
б) брести – бродити;
в) пловець – пливти.

4. а) допомогати – допомогти;
б) Чернігів – Чернігова;
в) клопотання – клопінтий.

5. а) здерати – здерти;
б) київський – Києва;
в) лев – лева;

6. а) ремінь – реміня;
б) вечеря – до вчора;
в) телепень – телепня.

7. а) Чехія – чеський;

б) Буг – бузький;

в) казах – казахський.

8. а) стрілець – стрілецьтво;

б) Бахмач – бахмацький;

в) латиш – латишський.

9. а) німецький – Німеччина;

б) солдатський – солдаччина;

в) житомирський – Житомирщина.

10. а) Полісся – поліський;

б) ткач – ткацький;

в) боягуз – боягузство.

11. а) багатий – багатство;

б) близький – ближче;

в) черкаський – Черкащина.

12. а) Прага – пражський;

б) гайдамаки – гайдамаччина;

в) високий – вище.

Варіант 11

Визначте рядок, у якому чергування звуків у словах передано на письмі неправильно:

1. а) копієчка – копійок;
б) київський – Києва;
в) швець – швеця.

2. а) допомогати – допомогти;
б) ворота – воріт;
в) Борисполя – бориспільський.

3. а) стайня – стаєнь;
б) Севастополь – севастопільський;
в) перемогти – перемагати.

4. а) корінь – кореня;
б) болото – боліт;
в) Тернопіль – тернопольський.

5. а) осінь – осені;
б) Канів – Каніва;
в) вересень – вересня.

6. а) Чернігів – Чернігова;
б) клопотання – клопiткий;
в) Федір – Федірівна.

7. а) брязкіт – брязчати;
б) галицький – Галичина;
в) донецький – Донеччина.

8. а) Запоріжжя – запорізький;

б) Полісся – поліський;

в) дужий – дуций.

9. а) убогий – убогство;

б) пташиний – птахство;

в) пісок – піщаний.

10. а) короткий – коротший;

б) людський – людство;

в) турецький – Туреччина.

11. а) дорогий – дорощий;

б) сонце – сонячний;

в) простити – прощати.

12. а) річний – торішній;

б) низький – нижчий;

в) чуваш – чувашський.

Варіант 12

Визначте рядок, в якому чергування звуків у словах передано на письмі неправильно:

1. а) Сімферополь – сімферопільський;
б) табір – табору;
в) зламати – уломитися.

2. а) гонити – ганяти;
б) забрати – заберати;
в) мести – вимітати.

3. а) обплітати – обплетений;
б) камінь – каміня;
в) вибрати – виберу.

4. а) Андріїв – Андрієвого;
б) береза – беріз;
в) курінь – куріня.

5. а) молебень – молебеня;
б) промінь – променя;
в) квітень – квітня.

6. а) витерти – витерати;
б) корінь – кореневий;
в) чорнило – чернець.

7. а) щока – на щоці;
б) женитися – жонатий;
в) знемогати – намагатися.

8. а) водити – вожу;
б) вереск – верещати;
в) вузький – вужчий.
9. а) їздити – їжджу;
б) дошка – дощаний;
в) боягуз – боягузство.

10. а) Кавказ – кавказський;
б) віск – вощина;
в) народити – народження.

11. а) узгодити – узгодження;
б) низький – нижчий;
в) Волга – волжський.

12. а) латиш – латиський;
б) Палажка – Палащенко;
в) лісок – ліщина.

Членування мовленнєвого потоку

Варіант 13

1. Найменша неподільна одиниця в мовленнєвому потоці:

- а) звук;
- б) склад;
- в) фраза.

2. Найбільша фонетична одиниця в мовленнєвому потоці:

- а) склад;
- б) слово;
- в) фраза.

3. Фонетичні явища – наголос та інтонація – називаються:

- а) допоміжними засобами;
- б) просодичними засобами;
- в) змінними засобами.

4. Словесний наголос – це:

- а) звук, що вимовляється чіткіше, ніж інші;
- б) виділення в слові одного зі складів посиленням голосу;
- в) протяжна вимова звуків у слові.

5. Емоційне виділення тих чи тих слів у висловлюванні – це наголос:

- а) логічний;
- б) емпатичний;
- в) фразовий.

6. Мелодика, інтенсивність, паузи, темп і тембр мовлення – це:

- а) акустичні характеристики звуків;

- б) складники інтонації;
- в) одиниці мовленнєвого потоку.

7. Вкажіть, в якому рядку всі склади відкриті:

- а) заспівати, приклеєні, накрити;
- б) навчання, займатися, правдивий;
- в) чайка, горобці, відвідувачі.

8. Склад, що починається приголосним звуком і закінчується голосним, називається:

- а) відкритий неприкритий;
- б) закритий прикритий;
- в) відкритий прикритий.

9. З'ясуйте, в якому рядку поділ усіх слів на склади правильний:

- а) по-тріб-но, за-втра, на-ві-чно;
- б) прит-ру-си-ти, сус-піль-ний, за-мер-злий;
- в) го-лів-ка, при-ла-ддя, зем-ля.

10. Вкажіть, яке зі слів відповідає такій схемі: перший і другий склади закриті, третій відкритий:

- а) заспівай;
- б) завмерла;
- в) застелю.

11. Рухомий наголос мають усі слова в рядку:

- а) земля, стіна, чотири;
- б) випадок, стеля, вертихвістка;
- в) собака, вулиця, вчитель.

12. Вкажіть, в якому рядку значення всіх слів змінюється залежно від наголосу:

- а) лікарський, сестра, читання;
- б) захват, приклад, замок;
- в) похідний, вигода, глядач.

Варіант 14

1. Засоби членування мовленнєвого потоку:

- а) речення і словосполучення;
- б) паузи та інтонація;
- в) знаки транскрипції.

2. Частина фрази, об'єднана одним наголосом, називається:

- а) такт;
- б) склад;
- в) словосполучення.

3. Склад, що починається голосним звуком і закінчується приголосним, називається:

- а) відкритий неприкритий;
- б) закритий неприкритий;
- в) відкритий прикритий;

4. Логічний наголос – це:

- а) виділення важливого для змісту слова підсиленням і підвищенням тону;
- б) емоційне виділення слова у фразі;
- в) зниження тону в кінці фрази.

5. Виділення одного зі складів у слові посиленням голосу – це наголос:

- а) логічний;
- б) словесний;
- в) фразовий.

6. Складники інтонації:

- а) мелодика, інтенсивність, паузи, темп і тембр мовлення;
- б) сила голосу, наголоси, виразність мовлення;
- в) настрій, тон, паузи.

7. Попереджувальну функцію (показує, що речення ще не закінчене) має:

- а) низхідний рух тону;
- б) висхідний рух тону;
- в) і низхідний, і висхідний рух тону.

8. Вкажіть, в якому рядку всі склади відкриті:

- а) сонце, чайка, гірник, місто;
- б) волосся, нестача, присвята;
- в) неправда, корисний, змагання.

9. З'ясуйте, в якому рядку поділ усіх слів на склади правильний:

- а) жи-тло, чис-тий, пов-то-ре-ння, о-бли-ччя;
- б) пе-ре-йти, во-рку-ва-ти, нас-тій-ка, рід-ня;
- в) швид-ко, на-вчи-ти, пів-ніч, зат-рим-ка.

10. Визначте, яке зі слів відповідає такій схемі: перший склад закритий, другий і третій відкриті:

- а) заспівай;
- б) навкруги;
- в) майстерня.

11. Постійний наголос мають усі слова в рядку:

- а) учень, стіна, чотири;
- б) випадок, стеля, вертихвістка;
- в) собака, вулиця, вчитель.

12. Вкажіть, в якому рядку зміна форми кожного слова можлива завдяки зміні наголосу:

- а) сестри, вікна, руки, насипати;
- б) приклад, подвиг, побачення, страшно;
- в) стіни, експерт, статуя, виразно.

Варіант 1

1. Орфоепія – це:

- а) мистецтво виразного читання;
- б) сукупність вимовних норм, а також розділ мовознавства, який встановлює систему правил літературної вимови;
- в) розділ мовознавства, який вивчає звуки мовлення.

2. Визначте рядок з неправильним судженням. Поняття "орфоепія" включає:

- а) норми наголошування та інтонації;
- б) сукупність правил вимови звуків, звукосполучень, слів і граматичних форм;
- в) норми вимови та написання.

3. Орфоепічні норми сучасної української літературної мови склалися в основному на базі:

- а) середньонаддніпрянських говорів;
- б) північних (поліських) говорів;
- в) південно-західних говорів.

4. Укажіть рядок з неправильним судженням. Особливістю української орфоепії є:

- а) чітка, повнозвучна вимова всіх голосних звуків у наголошених складах;
- б) чітка, повнозвучна вимова більшості голосних звуків у ненаголошених позиціях;
- в) наближення ненаголошеного звука [o] до [a] ;

5. У ненаголошеній позиції звучать чітко і виразно такі голосні:

- а) а, у, і;
- б) а, і, и;
- в) усі шість голосних.

6. Вимова початкового [і] наближається до [и]:

- а) у кількох словах;

- б) завжди;
- в) таке фонетичне явище відсутнє.

7. Голосний [о] вимовляється:

- а) завжди чітко і виразно;
- б) з наближенням до [а] в ненаголошеній позиції;
- в) чітко і виразно, крім позиції перед наголошеними [у] та [і].

8. Нечітко вимовляються в ненаголошеній позиції такі голосні:

- а) [і], [е], [и];
- б) [а], [е], [и];
- в) [е], [и].

9. Ненаголошений [о] наближається до [у] в усіх словах рядка:

- а) голубка, зозуля, поему, абсолютно, лісоруб;
- б) однокурсник, добути, одужати, обслуга, роздути;
- в) розумний, могутній, онук, сопілка, поріг.

10. Ненаголошений [е] наближається до [и] в усіх словах рядка:

- а) вітер, море, гарне, опера, принести;
- б) друже, епоха, гостеві, теплотехніка;
- в) весна, земля, Великдень, кремезний, мета.

11. Ненаголошений [е] зберігає свою якість у всіх словах рядка:

- а) екран, кличе, дідусеві, дідусем, ведучий;
- б) відерце, жовте, п'яте, наше, друковане;
- в) премудрий, безлистий, перлина, поетичний, веде.

12. Визначте, в якому рядку порушено милозвучність мовлення:

- а) синиця у жмені, у імлі, був у Умані;
- б) синиця в жмені, події у світі;
- в) побачив уві сні, повернувся в Україну.

Варіант 2

1. Особливістю українського вокалізму є зближення й змішування в ненаголошеній позиції таких голосних:

- а) [i], [e], [и];
- б) [a], [e], [и];
- в) [e], [и].

2. Спосіб передачі на письмі усного мовлення з метою найточнішої передачі вимови:

- а) практична транскрипція;
- б) фонетична транскрипція;
- в) фонематична транскрипція.

3. Ненаголошений [и] наближається до [e] в усіх словах рядка:

- а) паливо, поетичний;
- б) життя, вбирати;
- в) живе, пливе, сидите, читати.

4. Ненаголошений [и] в кінці слова вимовляється виразно:

- а) тільки перед [й];
- б) після наголошеного складу з [и] та перед [й];
- в) завжди.

5. Ненаголошений [и] вимовляється виразно в усіх словах рядка:

- а) носимо, носите, живе, читати, музикант;
- б) червоний, другий, шостий, вилий, житло;
- в) чотири, лити, жвавий, прийти, добрих.

6. Голосний [і] наближається до [и] в усіх словах рядка:

- а) інший, іноді, інколи, іній, індик;
- б) Ірландія, Іран, Іра, іхтіол, Інна;
- в) ідилія, індиго, Іван, іржа, Ізмаїл.

7. Ненаголошений [е] наближається до [і]:

- а) перед складом з наголошеним [у];
- б) після [й] перед м'яким приголосним;
- в) після [й] перед твердим приголосним.

8. Голосний [о] наближається до [у]:

- а) тільки перед складом з наголошеним [у];
- б) перед складом з наголошеним [у] або [і];
- в) перед складом з наголошеним [у] або [и].

9. Голосний [е] наближається до [і] в усіх словах рядка:

- а) Європа, Ельзас, енот, краєм;
- б) європеець, змагається, заєць;
- в) хвилюється, купуєш, браконьєр.

10. Транскрипція окремих слів не відповідає орфо-епічним нормам у рядку:

- а) [іноді], [берізка], [зо'зула], [мор'сєке]; ?
- б) [бе'різка], [море], [зо'зул'а]; [то'бі];
- в) [і'ноді], [си'гнал], [море], [заје'ці].

11. Визначте, в якому рядку порушено милозвучність мовлення:

- а) прийшов зі мною, сніг не йде;
- б) підняв вгору, в імлі;
- в) мороз і сонце, похід у гори.

12. З'ясуйте, яке висловлювання потребує корегування відповідно до орфоепічних норм:

- а) Підвівшись, батько підійшов упритул до незваного гостя.
- б) Оксану і Андрія викликав вчитель і оголосив подяку.
- в) Він не виконав наказ і не встиг підготуватися до штурму.

Варіант 3

1. Особливістю української орфоенії є:

- а) оглушення всіх дзвінких приголосних у кінці слова;
- б) відсутність оглушення дзвінких приголосних у кінці слова;
- в) оглушення лише деяких приголосних у кінці слова.

2. Дзвінкі приголосні в середині слова перед глухими вимовляються:

- а) без оглушення, крім [ґ] у кількох словах;
- б) глухо;
- в) дзвінко (без винятків).

3. Префікс *з-* і прийменник *з* перед глухими приголосними:

- а) не оглушуються;
- б) переходять у [с];
- в) мають паралельну вимову.

4. Префікси *роз-*, *без-* вимовляються:

- а) дзвінко;
- б) глухо;
- в) можлива паралельна вимова.

5. Вкажіть рядок, у якому в усіх словах відбувається оглушення звука [ґ]:

- а) легко, вогкість, змогти, бігти, дограти;
- б) легкий, вогкий, нігті, кігті, дьогтю;
- в) кігтик, берегти, стерегти, тягти, загс.

6. Глухі приголосні одзвінчуються в усіх словах рядка:

- а) футбол, просьба, вокзал, пастка;
- б) як же, пісня, фокстрот, твіст;
- в) боротьба, молотьба, айсберг, Вишгород.

7. Транскрипція усіх слів не відповідає орфоенічним нормам у рядку:

- а) [казка], [ніхті], [бородба], [мороз];
- б) [бе^аріска], [дуп], [зплигнув], [вокзал];
- в) [зе^амла], [пише], [си^астема], [віз].

8. Губні, шиплячі (крім подовжених), задньоязикові та глотковий звучать:

- а) твердо в усіх позиціях;
- б) твердо і м'яко (залежно від позиції);
- в) твердо, крім позиції перед [i], де вони звучать як напівпом'якшені.

9. Вкажіть, в якому рядку вимова слів *вірші, жінка, шість* передана правильно:

- а) [в'ірші], [ж'інка], [шіс'т];
- б) [вірші], [жінка], [шіс'т];
- в) [вірши], [жінка], [шіс'т].

10. Шиплячі перед свистячими вимовляються

- а) без змін;
- б) варіативно;
- в) як свистячі.

11. Визначте, в якому рядку порушено милозвучність мовлення:

- а) зі святом, із святом, ліс і поле;
- б) раз в раз, був вітер, з сховища;
- в) наді мною, дощ не йде.

12. З'ясуйте, яке висловлювання потребує корегування відповідно до орфоепічних норм:

- а) Зібрались всі і вирішили нарешті повернутись в табір.
- б) Мені цей довгий літній день видався казковим.
- в) Справа йде на лад, робота кипить у руках.

Варіант 4

1. Особливістю української орфоєпії є:

- а) м'яка вимова шиплячих звуків [ж], [ч], [ш], [дж] в усіх позиціях;
- б) тверда вимова шиплячих приголосних в усіх позиціях, крім позицій перед [і], де вони вимовляються напівпом'якшено;
- в) тверда вимова шиплячих приголосних в усіх позиціях.

2. Африкати [дж], [дз] вимовляються:

- а) як два окремі звуки;
- б) як один неподільний звук;
- в) як один зі складових елементів.

3. Вкажіть рядок, у якому в усіх словах звучить проривний [г]:

- а) гринджоли, ґрунт, газета, гирлига, агрус;
- б) Прага, гудзик, газон, гонорар, аргумент;
- в) джигун, гречно, гвалт, газда, ганок, гигнути.

4. Подовжені шиплячі вимовляються

- а) як тверді і напівпом'якшені;
- б) м'яко;
- в) тільки як напівпом'якшені.

5. Звук [в] у кінці слова і складу та на початку слова перед приголосним вимовляється:

- а) як [ф];
- б) як [в];
- в) як нескладовий [у].

6. Свистячі перед шиплячими вимовляються:

- а) без змін;
- б) варіативно;
- в) як шиплячі.

7. Звукосполучення -шся у дієсловах 2-ї особи вимовляється як:

- а) [шса];
- б) [шса́];
- в) [с́: а].

8. Звукосполучення *-ться* у дієсловах 3-ї особи вимовляється як:

- а) [т́са];
- б) [ц́: а];
- в) [ц́са].

9. Нескладовий у мають усі слова в рядку

- а) прийшов, побачив, вчасно, вільний;
- б) вправа, в Києві, ковзанка, півдня,
- в) відомий, заява, в Одесі, велемовний.

10. Вимова слів здається, стежка, ллешся, казці передана правильно у рядку:

- а) [здайе́ц:а], [стежка], [л́:е́с:а], [казці́];
- б) [здайе́тца], [стешка], [л́йешса], [казці́и] ;
- в) [здайетса́], [стежка], [л́йе́с:а], [казці́].

11. Наголос на другому складі мають усі слова рядка:

- а) здалека, випадок, центнер, прийде;
- б) косий, пасти, розмах, щипці;
- в) легкий, вітряга, шофер, вітчим.

12. У якому рядку порушено милозвучність мовлення?

- а) зібрались вчителі, фрукти і овочі;
- б) з року в рік; час не йде, а летить;
- в) похід у гори, степи й ліси.

Варіант 1

1. Оберіть точний варіант продовження речення: " Орфографія – це...":

- а) розділ мовознавства, що вивчає норми літературної вимови;
- б) історично сформована і загальноприйнята система правил передачі на письмі звукового мовлення;
- в) спеціальна система письма, яку застосовують для точного відтворення звукового складу слів і текстів мови.

2. Українська орфографія ґрунтується на таких провідних принципах:

- а) фонетичний, морфологічний;
- б) фонетичний, історичний, смисловий;
- в) фонетичний, морфологічний, історичний.

3. Написання однаковим способом тих самих значущих частин слова незалежно від їх можливих звукових змін передбачає принцип:

- а) фонетичний;
- б) історичний;
- в) морфологічний.

4. Принцип, суть якого полягає в тому, що слова передаються на письмі за традицією, з урахуванням їх походження, називається:

- а) смисловий (диференціюючий);
- б) морфологічний;
- в) історичний.

5. Залежність написання окремих слів від їх значення враховує такий принцип українського правопису:

- а) смисловий (диференціюючий);
- б) морфологічний;
- в) історичний.

6. У якому рядку всі слова пишуться за фонетичним принципом?

- а) село, перемога, неволя, периметр;

- б) вода, дорогий, усний, листя;
- в) радість, зимовий, зчистити, синус.

7. Написання слів якого рядка здійснюється за смисловим принципом?

- а) Гончар, вовк, по-нашому, назустріч;
- б) здоровенний, дерев'яний, тижневий, неправильний;
- в) навчаєшся, змагання, співавторство, лиман.

8. У якому рядку всі слова пишуться за морфологічним принципом?

- а) весна, живуть, зчистити, намагаєшся;
- б) радіти, замок, неволя, Нестор Літописець;
- в) хазяїн, тижневий, згори, журі.

9. У якому рядку всі слова пишуться за історичним принципом?

- а) недруг, чесний, створити, брошура;
- б) левада, щітка, кишенья, юність;
- в) здоров'я, туристський, сестра, розпечений.

10. Оберіть точний варіант продовження речення: "Орфограма – це...":

- а) написання за певним правилом або за традицією;
- б) побуквена передача слів, записаних однією графічною системою, засобами іншого алфавіту;
- в) виділення допущеної у слові помилки спеціальними графічними знаками.

11. Оберіть найбільш точний варіант продовження речення: "М'якість приголосних позначається на письмі лише...":

- а) буквами ь, я, ю, є, і;
- б) буквами ь, я, ю, є, і, ії;
- в) буквами ь, і.

12. Оберіть найбільш точний варіант продовження речення: "Апостроф – це надрядковий знак, яким передають на письмі...":

- а) м'яку вимову приголосних перед наступними я, ю, є, ії;
- б) роздільну вимову приголосних перед наступними я, ю, є, ії;
- в) роздільну вимову приголосних перед наступними я, ю, є, і, й.

Варіант 2

1. Складні слова з першою частиною авіа-, авто-, агро-, біо-, вело-, водо-, газо-, геліо-, екстра-, зоо-, мото-, радіо-, термо-, фоно- пишуться:

- а) разом;
- б) окремо;
- в) через дефіс.

2. Складні слова, першою частиною яких є кількісний числівник, пишуться:

- а) разом;
- б) окремо;
- в) через дефіс.

3. Складні слова, другою частиною яких є власна назва, пишуться з пів-:

- а) разом;
- б) окремо;
- в) через дефіс.

4. Складні прикметники, дієслова і прислівники, у яких повторюються однакові або синонімічні одиниці, пишуться:

- а) разом;
- б) окремо;
- в) через дефіс.

5. Складені кількісні і порядкові числівники пишуться:

- а) разом;
- б) окремо;
- в) через дефіс.

6. Складні іменники та прикметники з першою складовою частиною віце-, екс-, лейб-, обер-, унтер-, штаб- пишуться:

- а) разом;
- б) окремо;
- в) через дефіс.

7. У якому рядку допущено помилку при переносі слова (місце переносу показано дефісом)? Запишіть правильно:

- а) від-дзвеніло, гу-дзик, за-дзеркалля, на-дзвичайний;
- б) пі-джак, їж-джу, нагоро-дження, наро-джений;
- в) хо-джу, відря-дження, від-жати, під-живити.

8. У якому рядку допущено помилку при переносі слова (місце переносу показано дефісом)? Запишіть правильно:

- а) чай-ка, га-йок, ра-йон, вий-шов;
- б) двос-кладовий, пере-довий, на-дірвати, пі-дозрілий;
- в) зо-бов'язання, по-треба, су-спільство, київсь-кий.

9. За "правилом дев'ятки" пишеться:

- а) м'який знак після деяких приголосних;
- б) буква и або і у словах іншомовного походження;
- в) апостроф у словах іншомовного походження.

10. Запам'ятати літери, після яких пишеться м'який знак, допомагає така "пам'ятка":

- а) "Де ти з'їси ці лини?";
- б) "Де ти з'їси цю чашу жиру?";
- в) "Ми винили рій".

11. Жодного винятка не має правило про:

- а) спрощення приголосних;
- б) правопис складних прикметників;
- в) написання -н- у суфіксах дієприкметників.

12. У якому рядку допущено помилки при скороченні слів?

- а) 250 г., П. Мирний, Л. Українка;
- б) 1917–1921 рр., Гр. Тютюнник, Т. Шевченко;
- в) 65 кг, проф. І. К. Кучеренко, ЗАГС.

Уживання м'якого знака, апострофа

Варіант 3

Вкажіть рядок, у якому допущено орфографічну помилку:

1. а) більшість, меншість, різкий, близькість;
б) уральський, громадянський, панський, уманський ;
в) тернопільський, овруцький, поліський, запорізький.

2. а) дівчинці, у жменьці, на обкладинці, неньці;
б) жінчин, Наталчин, неньчин, білчин;
в) зіроньці, на вишенці, на сторінці, у склянці.

3. а) ллється, Поволжя, людськість, учительство;
б) вірність, п'ятьдесят, тонший, промінчик;
в) ніччю, віссю, пам'яттю, жовчю.

4. а) серйозний, дерев'яний, Уманщина, Маньчжурія
б) мюзикл, Уляна, Святослав, В'ячеслав;
в) барьер, коньяк, прем'єра, П'єха.

5. а) здоров'я, комп'ютер, Підмосковья, роз'єднання;
б) риб'ячий, святість, уп'ятьох, Лавуазьє;
в) Об'ю (річкою), дит'ясла, возз'єднання, браконьер

6. а) різбяр, мавпячий, тьмяний, медвяний;
б) духм'яний, міжгір'я, черв'як, верф'ю;
в) без'язикий, різдвяний, морквяний, розв'язати.

Подвоєння, подовження приголосних

Варіант 4

Вкажіть рядок, у якому допущено орфографічну помилку.

1. а) лляний, бовваніти, ссавець, панна;
б) письменник, іменник, священник, законник;
в) численний, блаженний, злиденний, мерзенний.

2. а) військком, міськком, страйкком, юннат;
б) вознісся, розрісся, піднісся, пасся;
в) невпинно, неказанно, нежданно, непримиренно.

3. а) любов'ю, матір'ю, памороз'ю, верф'ю;
б) Керчу, скатертю, радістю, фальшю;
в) віссю, ніччю, подорожжю, міццю.

4. а) клоччя, піддашшя, роздоріжжя, сторіччя;
б) Запоріжжя, Поділля, Полісся, Трипілля;
в) Ілля, попаддя, рілля, суддя.

5. а) запорізький, подільський, поліський, трипільський;
б) боннський, одесьський, пруський, філіппінський;
в) знань, облич, почуттів, статей.

6. а) Донеччина, Галиччина, Німеччина, Туреччина;
б) зап'ястя, передмістя, повністю, тертя;
в) зрання, навмання, попідвіконню, спросоння.

Чергування,
спрощення приголосних

Варіант 5

*Вкажіть рядок, у якому допущено орфографічну помилку.
Запишіть правильно:*

1. а) захисник, месник, тижневий, щасливий;
б) обласний; об'їздний, пристрасний, улесливий;
в) млосний, налисник, ненависний, швидкісний.

2. а) брязкнути, випускний, пропускний, тоскно;
б) чесний, перехресний, свиснути, якісний;
в) масний, місцина, перстні, тиснява.

3. а) агенство, гігантський, контрастний, студентський;
б) кістлявий, пестливий, хвастливий, зап'ястний;
в) туристський, шістдесят, шістнадцять, шістсот.

4. а) бузький, волзький, празький, ризький;
б) волоський, сиваський, товариський, чеський;
в) брацький, гадяцький, криворізький, юнацький.

5. а) баскський, казахський, ламаншський, меккський;
б) лейпцигський, тюркський, цюрихський, чукотський;
в) заводський, звенигородський, людський, солдатський.

6. а) боягузтво, жіноцтво, птаство, убозтво;
б) Мелацин, Парасчин, ліщина, пісчинка;
в) бряжчати, їжджу, коротший, освічений.

Правопис префіксів

Варіант 6

Вкажіть рядок, у якому допущено орфографічну помилку:

1. а) створити, сшити, спекти, сфотографувати;
б) зчистити, зміряти, здати, зжувати;
в) здужати, зчесати, сказати, скинути.

2. а) розписати, роззброєння, розташований, розкутий;
б) бездумно, розпечений, небезпечний, безсилий;
в) возз'єднання, вознести, восхваляти, воскресіння.

3. а) надписати, отчинити, відчистити, відсунути;
б) підшити, одштовхнути, підклеїти, одкинути;
в) передплачувати, передчасно, обписати, оббивати.

4. а) припинити, прикрашати, приборкати, привабити;
б) пристарілий, примружити, примарний, приземкуватий;
в) прізвисько, прізвище, прірва, привід.

5. а) презирство, престол, преосвященний, преподобний;
б) премудрий, престаркуватий, пречудовий, прекрасний;
в) прегарний, предужий, препоганий, пресолодкий.

6. а) півнеба, півострів, пів'яблука, півкуля;
б) пів-Європи, пів-України, пів-Києва, пів-Єрусалима;
в) пів'ящика, півабрикоса, пів-відра, півовал.

Правопис суфіксів

Варіант 7

Вкажіть рядок, у якому допущено орфографічну помилку:

1. а) вуличка, паличка, рушничок, кошичок;
б) мішечок, вершечок, горщечок, краєчок;
в) віконечко, літечко, стрічечка, стежечка;

2. а) добриво, морозиво, мариво, плетиво;
б) куриво, мереживо, місиво, мливо;
в) вариво, печиво, паливо, прядиво.

3. а) студений, олов'яний, юний, пташиний;
б) бджолиний, горобиний, журавлиний, дерев'яний;
в) пореформенний, плинний, письменний, захланний.

4. а) знаменний, буквенний, старанний, притаманний;
б) туманний, здоровенний, злиденний, страшенний;
в) священний, благословенний, окаянний, вогненний.

5. а) тканий, шалений, сказаний, створений;
б) довгожданний, незрівнянний, нескінченний, неоціненний;
в) в'їжджений, схвильований, жаданий, полум'яний.

6. а) крайовий, тіньовий, грошовий, борщовий;
б) миттевий, суттевий, життевий, сталевий;
в) взуттевий, грушевий, вишневий, стилевий.

Правопис складних слів

Варіант 8

Вкажіть рядок, у якому допущено орфографічну помилку:

1. а) автобіографія, лісостеп, бурелом, чар-зілля;
б) сон-трава, горицвіт, само-вчитель, телепрограма;
в) міні-диктант, всюдихід, костоправ, фотоспалах.

2. а) чорнозем, біло-крівці, важкоатлет, прем'єр-міністр;
б) перекотиполе, пройдисвіт, бас-гітара, унтер-офіцер;
в) блок-система, дизель-мотор, гідропоніка, мечоносець.

3. а) пів-відра, пів-Європи, пів-Києва, пів'яйця;
б) півдюжини, півозера, півогірка, напівсон;
в) напівавтомат, полумисок, пів'яблука, пів-України.

4. а) жовто-блакитний, жовтогарячий, глухонімиий;
б) кисло-солодкий, триповерховий, плодоовочевий;
в) західно-український, темно-зелений, кількарарозовий.

5. а) легкокрилий, новоутворений, шестиструнний;
б) світлозелений, індо-європейський, звуко-буквений;
в) турбореактивний, загальнодержавний, хитромудрий.

6. а) споконвіку, віч-на-віч, рано-вранці, втридорога;
б) до речі, тимчасово, спозарання, насамперед;
в) обабіч, не втямки, віднині, наскрізь.

Правопис слів
іншомовного походження

Варіант 9

Вкажіть рядок, у якому допущено орфографічну помилку.

1. а) мільйон, барельєф, порт'єра, конференсьє;
б) Ньютон, Лавуаз'є, Тольятті, Севілья;
в) альбінос, батальйон, рельєф, інтерв'ю.
2. а) В'єтнам, ін'єкція, ад'ютант, ал'янс;
б) інтер'єр, комп'ютер, кар'єра, п'єдестал;
в) курйозний, серйозний, манікюр, нюанс.
3. а) апендицит, директива, силует, чипси;
б) імідж, косінус, дивізіон, пріоритет;
в) Алжир, Сирія, Цицерон, Шиллер.
4. а) інтелект, ефект, шилінг, шосе;
б) алегорія, ілюмінація, піца, хокей;
в) вілла, мадонна, пенні, спагетті.
5. а) Бонн, Пруссія, Голландія, Бессарабія;
б) Діккенс, Одіссей, Аполлон, Алла;
в) Генадій, Іполит, Агнеса, Інеса.
6. а) парировати, репетировати, третирувати, ретироватися;
б) лавировати, компостирувати, лідирувати, копіювати;
в) еліксир, пластир, конвоїр, егоїст.

Правопис слів
іншомовного походження

Варіант 10

Вкажіть рядок, у якому допущено орфографічну помилку.

1. а) стакато, піцикато, капричіо, лібрето, інтермецо;
б) Ріголлетто, оперета, симфоньєта, алегрето, нона;
в) флейта пікколо (маленька флейта), меса, гамма, блок-флейта, піаніно.

2. а) інтер'єр, мюзикл, пюпітр, дебют;
б) Едіта П'єха, Фреді Мерк'юрі, Уїтні Х'юстон;
в) варьете, вестибюль, бюрократ, прем'єра.

3. а) піанісимо, фортисимо, тріоль, сюїта, тріумф;
б) до-дієз мінор, реквієм, дует, альма-матер, майстер-клас;
в) ораторія, нон-стоп, джаз-оркестр, рок-музика, бас-гітара.

4. а) контр-адмірал, контрафагот, контральто, контрданс;
б) субконтроктава, контрагент, контрпропаганда, контрапункт;
в) мецо-форте, мецо-сопрано, мецо-піано, меца-воче, мецинат.

5. а) Нікколо Амати, Йоганн Себастьян Бах, Людвіг ван Бетховен;
б) Джузеппе Верді, Фридерік Шопен, Джоаккіно Россіні, театр Ла Скала;
в) Дебюссі, Оффенбах, Йоганн Штраус, Джакомо Пуччіні, Болон'я.

6. а) Едіт Піаф, Елвіс Аарон Преслі, партія Маргаріти;
б) Каррерас, Плачидо Домінго, Лучіано Паваротті, Монтсеррат Кабальє;
в) Леннон, Маккартні, Харрісон, Старр.

Уживання великої літери

Варіант 11

Вкажіть рядок, у якому допущено орфографічну помилку:

1. а) Пуща-Водиця, Північна Буковина, Західна Україна;
б) Слобожанщина, Далекий Схід, країни Заходу;
в) Біловезька Пуща, пік Шевченка, місто Жовті води.
2. а) Великдень, Різдво Христове, Великий Піст;
б) Святе Письмо, Біблія, Євангеліє, Коран;
в) Син Божий, Святий Дух, Дажбог, Будда.
3. а) Дід Мороз, Одиссей, Мавка, Червона шапочка;
б) Володимир Великий, Ярослав Мудрий, Нестор Літописець;
в) Папа Римський, Петро Перший, заслужений артист.
4. а) 8 Березня, Свято матері, День учителя;
б) Київська Русь, Запорізька Січ, Епоха Відродження;
в) Перша світова війна, Новий рік, Хмельниччина.
5. а) Збройні сили України, Верховна Рада України, Гельсінська спілка;
б) Конституційний Суд України, Європейський союз, Антанта;
в) Українська народна партія, Міністерство освіти, Академія Наук.
6. а) бульвар Дружби народів, площа Перемоги, Хотинський замок;
б) Золоті ворота, Києво-Печерська Лавра, Андріївська церква;
в) Чумацький Шлях, комета Галлея, Тунгуський метеорит.

навчальне видання

ОСТАПЧЕНКО О. В.
РАДЧЕНКО Антоніна Федорівна

Тестові завдання з української мови

**Вступ. Лексика і фразеологія.
Фонетика. Графіка.
Орфоепія. Орфографія**

Практичний посібник

Редактор **Наталя Аландаренко**
Комп'ютерний дизайн, редагування та верстка
Наталя Панченкова

Підписано до друку 18. 03. 2006.
Формат 60x84/16. Гарнітура UkrainianSchoolBook
Папір офсетний. Друк трафаретний.

*Підготовлено до друку навчально-видавничою групою
Інституту журналістики КНУ імені Тараса Шевченка*
Адреса редакції:
04119, м. Київ, вул. Мельникова, 36/1,
Інститут журналістики,
кімн. 103-А.
Тел.: 481-45-48